鉄笛倒吹

TETTEKI TOSUI

„VASFURULYA"

KŐRÖSI CSOMA SÁNDOR BUDDHOLÓGIAI INTÉZET

ALEXANDER CSOMA DE KÖRÖS INSTITUTE FOR BUDDHOLOGY

International Estabiishment of the

ĀRYA MAITREYA MANDALA

GENRO zen-mester

T E T T E K I T O S U I

"V A S F U R U L Y A"

100 zen-koan

Forditotta: Dr. HETÉNYI ERNŐ

BUDDHISTA MISSZIÓ BUDDHIST MISSION

Muzeum utca 5, H-1088 Budapest VIII.
Hungary

Tel. 130-169

DOCUMENTATION AND PHOTOARCHIVES
OF THE HUNGARIAN BUDDHIST MISSION

(Internum)

Felelős kiadó a Buddhista Misszió ügyvivője 1982
Műszaki szerkesztő Horváth József

Levélcím: Ady Endre ut 103, Budapest XXII. 1221.
Folyószámla: OTp 526-3805.

B E V E Z E T É S

Genro, a japán zen-iskola Soto ágazatának mestere 1783-ban irta és adta ki e gyüjtemény eredetijét. Mindegyik történet egy u.n. "koan", amelyhez a szerző magyarázatot és verset csatol.

Fugai, Genro utódja, mestere könyvéhez saját kommentárjait füzi. Gyüjteményünkben a történetek, és legtöbb esetben Genro és Fugai magyarázatai együttesen szerepelnek; sok esetben a versek sem hiányoznak. Mivel azonban Genro és Fugai kommentárjai is gyakran közelebbi megvilágitásra szorulnak, azokat saját megjegyzéseimmel egészitettem ki.

A háttér Kina, a T'ang- /620-906 i.sz./ és a Sung-dinasztia /930-1278 i.sz./ Kinája, a zen aranykora. Néhány történet indiai eredetü.

A mü cime TETTEKI TOSUI. "Tetteki" jelentése "Vasfurulya". Ez a hangszer rendszerint bambuszból készül, de a miénk anyaga vas, melynek nincs fuvókája és oldalán a hangot adó nyilások is hiányoznak. "Tosui" ammyit tesz, hogy "megforditva fujandó". Közönséges zenész tehát e "hangszeren" játszani nem tud, de az aki kezelni tudja a "hurnélküli hárfát" e hangszerből is előcsalogatja a "melódiát".

Fenyők fölött lebeg a hold,
a verandán hideg az éjszaka;
az ősi, tiszta hang
im fölcsendül ujjad nyomán.
Az ősi dallam könnyezni késztet,
bár érzelem-feletti a zen-melódia.
Lao-tsu NAGY HANGJA hallatán
- ne játszál tovább...

/ Hsüeh-Tou kinai zen-mester; 980-1052 /

Lao-tsu: "Mesteri eszköz elkészitése sok időt igényel. Jellem röpke évek alatt nem alakulhat ki. A Nagy Hang fölülmulja a hallhatót."

Tudjátok immár miért "Tetteki Tosui" e könyv cime. Tudjátok azt is, hogy a "Vasfurulya" megforditva fujandó. Ez az irás "egyetlen kéz hangját" közvetiti.

Nyogen Senzaki

SŌEN SHAKU : NYOGEN SENZAKI

Té-phan botjának ütései ha esőként vernek, el ne riasszon. Lin-chi "Katz" kiáltásai ha viharként zugnak, meg ne lepjen. Punna szavai ha harsogó patakként tovafutnak, és Sāriputta bölcsessége hajnalcsillagként világit, szivemben irigység ne ébredjen.

Bárha valaki a szabályokat betartja, létét föláldozza, hegyi kunyhó magányában él, napjában csak egyszer étkezik, gyakran bőjtöl és kerüli a tisztátalan táplálékot, naponkint hatszor vesz részt a buddhista szertartásokon, de fogadalmát - minden lényt szeretni - elhanyagolja, tiszteletreméltónak nem nevezhető.

A Saddharmapundarīkasūtra bodhisattvája: "akinak ajkát szidalom soha el nem hagyta" irányitja magatartásomat. A bodhisattva önzetlenségéről bizonyságot ugy tesz, hogy csak jót cselekszik, a lényeket gyermekeinek tekinti - őrizve a kisdedek bölcsőit és a fölnőttek létét - ezért a szerzetes tekintsen a különböző fokozatokon állókra mint testvéreire, mondjon le a házi tüzhely melegéről, gyüjtsön barátokat maga köré, ne tegyen különbséget vendég és vendéglátó között, tanitson emberségre, igy szerezve érvényt a benne rejlő Buddha-természetnek. Csodálatra méltó az ilyen ember, magatartása könnyekre fakaszt. Fölmerül a kérdés: hány ilyen egyházi férfiu él Japánban a buddhizmus százezernyi hive között?

Nyogen, a szerzetes igyekezett bhikshuhoz méltó életet élni. A Buddha előirásait követve, de rendi közösségen kivül fejtette ki tevékenységét. Javakat nem gyüjtött, egyházi méltóságra nem törekedett, hirnév után nem vágyakozott. Megtartotta fogadalmait, mert tudta, hogy a Dharma kincsei fölülmulják a világi javakat, a szeretet értékesebb a templomok kincseinél.

Elhagyta a kolostort, mert bejárni készült távoli országokat. Találkozni fog ifju emberekkel, családokkal, hogy a vallást, erkölcsöt és kulturát terjessze. Mint a bodhisattva "akinek ajkát szidalom soha el nem hagyta" járja az ösvényt a lények javára.

Követőinek minden lépte, egyben az ő sikerét is bizonyitja. E helyen és most kivánom:

kisérje szerencse!

1901 őszén
Engaku kolostor
Kamakura

R Ö V I D É L E T R A J Z

Korábbi zen-gyakorlataim felől tudakozódott, és Amerikában végzett munkám után érdeklődött. Névtelen és hontalan szerzetes vagyok. Elfogódottá tesz, ha gondolataim multamba térnek vissza. Nem mintha rejtegetni valóm volna. Jól tudja azonban, hogy a szerzetes elfordul a világtól és azt szeretné ha minél kevesebbet foglalkoznának személyével. Igyekszem kérdéseit megválaszolni, de ha lehet felejtse el azután az elmondottakat.

Öt esztendős voltam, amikor nevelőapám a kinai klasszikusok müvei alapján oktatásomat elkezdte. Kegon-tudós lévén, természetes, hogy buddhista nevelésben részesültem. Tizennyolc éves voltam amikor a kinai Tripitaka tanulmányozásával végeztem, bárha mostani magas koromban már nem emlékszem mindenre amit akkoriban elolvastam. A tanultak hatása azonban fönnmaradt: a buddhista ideált igyekszem mindenkor megvalósitani. Hirrel, ranggal nem törődöm, nyereség és veszteség nem érintenek.

A zent először a Soto-, majd a Rinzai-iskola módszerei szerint gyakoroltam. Sok tanitóm volt, a két iskola mesterei, de valóságos hasznot nem jelentettek számomra.

Sōen Shakut szeretem és tisztelem, a legkülönbnek tartom mestereim közül, de ugy érzem nem kell zászlómra tüznöm egyetlen tanitóm nevét sem; ezzel talán alá is becsülném őket.

Megtörtént akkoriban, hogy a koanok tanulmányozói a mester legkiválóbb tanitványainak, sőt utódjának tekintették magukat és lenézték társaikat. Az én izlésemet azonban sértette az ilyen magatartás. Lehat hogy nevelőapám hatása volt, mindenesetre soha nem tekintettem tanitóimat végső határnak, és soha nem éreztem ugy, mintha bármily vonatkozásban is célhoz értem volna. Ma sem érdekel, hogy hányan jelennek meg összejöveteleinken. Talán különösnek tartja, de oly növény vagyok, melynek gyökerei nem nyulnak mélyre, ágai és virágai nincsenek, és talán magvak érlelésére is képtelen.

Miután 1905-ben ebbe az országba érkeztem, szerényen munkálkodtam, élve azokkal a lehetőségekkel amit az amerikai élet nyujt. Modern sādhuként a Golden Gate parkban meditáltam és San Francisco könyvtáraiban buvárkodtam. Ha pénzhez jutottam termet béreltem és

a buddhizmusról tartottam előadásokat, bár erre csak 1922 óta volt komolyabb lehetőségem.

Találkozásaink szinhelyeit "uszó" zen-dónak nevezném legszivesebben. Legutoljára 1928-ban alapitottam zen-dót, melyet azóta annyira a magamének érzek, mint csiga a házát.

Los Angelesbe 1931-ben jutottam el. Tanitóim és barátaim iránt mély hálát érzek.

Összeillesztem tehát kezeimet: tenyeret tenyérre helyezve.

Nyogen Senzaki

NYOGEN SENZAKI : IME A Z E N - D O

Bodhisattvák: néhány japán buddhista barátunk e helyet választotta ki, hogy menedékül szolgáljon a szerzetesek számára. Mint szerzetes arra törekszem, hogy sehol ne telepedjek le véglegesen, zarándoklatom vonuló felhőhöz legyen hasonlatos, mely szabadon lebeg a mennyboltozaton. Bárha e helyen két évet és öt hónapot töltöttem el, mégis uton lévő zarándoknak tekinthetem magam, aki naponkint készül uj utakra. Hálás szivvel időzöm a mában; hogyan is érinthetnének a tegnap eseményei? Hosszu utra kell indulnom, és majd más szerzetesek veszik igénybe e menedéket.

Mindaddig mig az anicca elve, a változás princiuma megvalósittatik, e menedék buddhista intézmény marad. Tény azonban, hogy én naponkint távozom. Amit belőlem tegnap láttatok, azt ma már nem fedezhetitek föl. És holnap uj emberrel találkoztok, aki látszatra Senzaki: ugy gondolkozik, ugy szól, de mégsem ama Senzaki, akivel a tegnapot eltöltöttétek. És mig az anatta, a nem-én elvét megvalósitjátok, buddhista szellemben fönnmarad kapcsolatunk.

De ha azt kivánnátok, hogy meditációs-helyiségünket máshol rendezzük be - kényelmetekre és kedvetekre - ugy tévedésnek esnétek áldozatul; és ez buddhista szemszögből nézve nem volna helyes.

A buddhizmus nem térit, ezért nem kérek senkit arra, hogy ide eljöjjön; vezéreljen mindenkit tulajdon Buddha-természete. Ha egy másik hely, esetleg alkalmasabb környezet több embert vonzana, ugyan mi haszon származnék abból?

Egyesek tán ugy vélik, hogy bár e helyiség megfelel, de szebbé kellene tenni kivülállók, vendégek számára. E világ azonban muló jelenség. Bárhová mennénk, el nem kerülhetjük a szenvedés valamelyik formáját. Ez a dukkha elve, a szenvedés principiuma, amelyre a Buddha oly gyakran utalt. A kényelmet és pompát kedvelő, a Buddha otthonát barátságosnak találni soha nem fogja. Az ilyen ember eddig nem tartozott közénk, miért is akarnánk ezután magunkhoz édesgetni?

E hely buddhista szerzetesek menedéke, és ti, tiszteletreméltó

vendégeink, tartsátok kötelességeteknek a körvonalazott elveket szem előtt tartani. Ha meditálni kivántok, ugy kész vagyok véletek meditálni. Ha a szent iratokban akartok elmélyedni, ugy kész vagyok ebben segitségetekre lenni. Ha szándékotokban állna a fogadalom letétele, ugy kész vagyok titeket a saṅghába fölvenni, hogy mint upāsakák és upāsikák az ösvényre léphessetek. Ha adakozni akartok, ugy a szerzetesek adományaitokat a Dānapāramītā szellemében átveszik; de ne gondolkodjatok afelől, hogy a jótétemény magvai hol és mikor érlelnek gyümölcsöt. A saṅgha, a buddhista rendi közösség ily módon marad fönn. E menedék egyetlen vendége se igyekezzék a Dharmát propagálni, vagy e zen-do sorsáért aggódni. Törődjetek az elmélyedés megvalósitásával, a szövegek megértésével és gyakorlati alkalmazásával. Az ily egyéni magatartás biztositja, hogy a Buddha-Dharma a világban fönnmaradjon.

Kivánságom, hogy mig e zen-do falai között időztök, "néma társakként" a zent gyakoroljátok. Ne kivánjatok másokat oktatni, törődjetek a magatok tanulmányaival. Nem kevesebb mint 1700 koant kellene megtanulnotok. A buddhizmsról, egyedül nyugati nyelveken több mint 5000 könyvet irtak, és ezeket is el kellene olvasnotok. És ha mindezek után a megvalósitásra gondoltok - és őszinték vagytok önmagatokhoz - el kell ismerjétek, hogy tizezer mérföldnyire vagytok még az első és legjelentéktelenebb állomástól is, és hogy számtalanszor kell ismét utnak indulnotok.

Ily szigoru követelményekkel azért lépek föl veletek szemben, mivel őszintén kivánom hogy egykor elnyerjétek a megvilágosodást. A Kelet sok tana közül, ugy vélem a buddhizmus vezethet titeket a fölszabaduláshoz. Szavaim azonban csupán viszhangjai a Dharmának, is - métlése annak amit mesteremtől hallottam. És az ő szavai hasonló - képpen viszhangozzák tanitója bölcsességét. Hetvanhat mestert is - merünk a zen-hierarchiából, kiknek megszakitatlan sora Shākyamuni Buddháig ér.

Meg kellene magyaráznom, miképpen valósitható meg a zen-meditá - ció. Hosszu beszédben ismertethetném az elméleteket, de a samādhi eléréséhez ez nem volna elég.

Célom, hogy az igazi buddhista utat, a gyakorlat ösvényét kövessétek a zen-szerzetesek nyomában, elfogulatlanul, a világi szemlé-

let mellőzésével.

1933. szeptember 19.-én.

G L O S S A R I U M

Avalokiteshvara /jap. Kwannon; kin. Kwan-yin/ a "Részvéttel alátekintő Ur".

Bodhi legmagasabbrendü bölcsesség, megvilágosodás.

Bodhidharma /jap. Daruma; kin. Ta-ma/ aki a 6. szd.-ban Indiából átplántálta a zent /: Dhyāna/ Kinába.

Bodhisattva tökéletességet elért személyiség, aki bölcsességét nem a maga javára, de a lények megmentése érdekében használja föl. Eljövendő Buddha.

Buddha "Megvilágosodott". A történelmi világtanitó, Shākyamuni /Gautama Siddhartha/ jelzője.

Buddha-Dharma a Buddha Tana.

Çrāvaka törekvő, aki nem tér le az ösvényről megvilágosodásáig.

Dharma törvény, tanitás; intuitiv uton elért tudás.

Dharmakāya "Törvény-test"; a Buddhák transzcendens vehikuluma.

Gyémánt Sūtra sanskrit Vajracchedikāprajñāpāra mitāsūtra; jap. Kongō-kyō.

Hīnayāna "Kis Jármü" v. u.n. Déli Buddhizmus. /Pāli buddhizmus - szövegei nyelve szerint.

Karma ok és okozat törvénye.

Karuna részvét.

Koan kin. kung-an. A mester által föladott "lecke" /kérdés/. Intellektuális uton megoldhatatlan; megértése csak intuitiv módon lehetséges.

Mahāyāna "Nagy Jármü" v. u.n. Északi Buddhizmus /: elterjedésének megfelelően/.

Maitreya jap. Miroku; kin. Mi-leh. az eljövendő világkorszak Buddhája.

Manjushrī	jap. Monju; kin. Wen-sha. A transzcendens bölcsességet megszemélyesitő bodhisattva.
Nirvāṇa	állapot, amelyben sem lét, sem nem-lét nem létezik; minden szenvedés /dukkha/ vége.
Pāli szövegek	az u.n. Piṭakák /kosarak/; a Hīnayāna szentiratai.
Pāramitā	a buddhimus hat erénye: dāna: adakozás; sīla: helyes magatartás; kshānti: türelem; vīrya: erő, kitartás; dhyāna: elmélyedés; prajñā: intuitiv tudás.
Parinirvāṇa	az élet során megvalósitott nirvāṇa.
Samādhi	jap. sātori. Meditációval megvalósitható magasrendü szellemi állapot.
Samantabhadra	jap. Fugen; kin. P'u-hsien/ a szeretet bodhisattvája.
Saṅgsāra	"létforgatag"; az ujraszületések körforgása.
Saṅgha	a buddhista egyházi közösség.
Sanzen	vizsga; a tanitvány közli mesterével a kapott koan megfejtését.
Sarira	ékkő, amely a hiedelem szerint szentek hamvaiból keletkezik.
Sātori	kin. wu; sanskr. Samādhi.
Sesshin	szigoru, és hosszan tartó meditációs időszak.
Shāstra	v. Sastra, a sūtrák kommentárja.
Subhuti	egyik Buddha-tanitvány.
Sūtra	buddhista szentiratok gyüjteménye.
Tathāgata	"ugy eltávozott", t.i. mint elődei, a többi Buddha a nirvāṇába.
Tripiṭaka	a Pāli Kánon; a Hīnayāna szentiratai.
Upāsaka	ffi. v. Upāsīka, női megf. buddhista világi hivő.
Zazen	zen-meditáció.
Zen-do	a meditációnak szentelt helyiség.

I R O D A L O M

Herrigel: Zen in der Kunst des Bogenschiessens. München, 1963.
Legget, The First Zen Reader. Tokyo, 1960.
Senzaki, Buddhism and Zen. New York, 1953.
Suzuki, Essays in Zen-Buddhism. London, 1949-1953.
The Zen-Doctrine of No-Mind. London, 1949.
Zen and Japanese Buddhism. Tokyo, 1953.

FORDITÁSOK:

Hetényi: A japán Tripitaka kinai és japán része.
Wei Lang: A Hatodik Patriarcha Sūtrája.
Zen-szövegek a mai Japánból.
A Fehér Lótusz Magasztos Tanának Vezérfonala.
Mahāyāna-sūtrák.
A pásztor és ökre. Ősi kinai zen-történet.
Buddhista szótár.
Az ij és nyil ösvénye.
A tus és ecset ösvénye.
Cha-do, a Tea ösvénye.
Ka-do, a Virág ösvénye.
A buddhizmus zen-aspektusa japán szövegek tükrében.

S Z Á Z Z E N - K O A N

1. MAÑJUSHRĪ A KAPU ELŐTT

Egy napon Mañjushrī ott állt a kapunál. A Buddha igy beszélt hozzá: "Mañjushrī, Mañjushrī, miért nem lépsz be?"

- "Nem látok egyebet, mint ezt a kaput. Miért kellene tehát belépnem?" - felelte.

Nyogen: A zen-történetek létproblémákkal foglalkoznak és meditáció tárgyát képezik. Fönti párbeszédnek nem kell okvetlenül a Buddha és Mañjushrī között elhangoznia. Tegyük föl, hogy közületek valaki habozna e zen-dóba belépni, és én igy szólnék hozzá:

- "Miért nem lépsz be?" - Ha az illető már elérte a sātorit, ugy válasza igy hangzana: "Semmit nem látok e zen-dón kivül, miért kellene belépnem?" Nem lát tehát semmit ami különböznék e zen-dótól. "Bent" és "kint" összehasonlító fogalmak. Mivel a lényegen kivül nem lát, nem hall, nem érint, nem szagol, nem izlel, nem gondol semmit, zavartalanul foglalja el helyét. Nem tehetnék mást, mint dicsérném tökéletes szabadságát.

A föl-nem-ébredett ember gyermeteg és tudatlan. A vallások dualizmusra oktatják, nem mindenek egységére. A tévedésbe ejtő látszatokba elmerülten, az ember végül is kaput állit föl, és képzetében fölmerül a belül és a kivül. Lát, hall, szagol, izlel, tapint és gondolkodik, én-szemléletének megfelelően. Mindent átfogó testvériségről beszél, de nem ismeri föl az alapvető principiumot. A világnak Mañjushrīre van szüksége, inkább mint messiásra vagy prófétára. De kicsoda Mañjushrī? Ő a Buddha-bölcsesség megszemélyesitője. Hátasállata az oroszlán, és éles pallosával elvágja a nem-tudás kötelékét. Egyes buddhisták szerint régmult idő világi tanitványa volt, aki azután elérte a bodhisattva fokozatot. Mások tudni vélik, hogy ugy a multban mint a jelenben, csodás módon megnyilatkozik. Ne szálljunk vitába a rajongókkal. De a zen-tanitvány önmagában kell föllelje Mañjushrīt.

Az Avatamsakasūtra négy világról beszél: az anyag-, értelem-, harmónia-, és elemek-világáról. Történetünk Mañjushrīja az értelem világának lakója; tuljutott az anyagi világon, de innen van még a

a harmónia birodalmán.

Samantabhadra a Buddha mindeneket átfogó szeretetének megszemélyesítője. Elefántháton ülve ábrázolják. Szeretetteljes magatartását nem indokolja meg, miként azt Manjushrī tette, hanem egyszerüen és szótlanul belép a kapun. Szive a Buddha szive, és "válasza" ezért a Buddha kérdésének visszhangja.

2. LO-SHAN AVATÓBESZÉDE

Min-wang mester kolostort épitett Lo-shan számára, és arra kérte, hogy az előadóteremben tartson avatóbeszédet. Lo-shan, mint a kolostor vezetője, helyet foglalt, de csak ennyit mondott:

- "Béke veletek,"- majd visszavonult szobájába. Ming-wan mester követte, és igy szólt: - "Maga a Buddha sem tarthatott volna különb tanitóbeszédet!" - Lo-shan válasza ez volt: - "Azt hittem, hogy nem értetted meg tanitásom, de látom hogy a zen nem ismeretlen előtted."

Nyogen: Történetünk két szereplője az i.sz. 8. szd.-ban élt Kinában. A buddhista templomokban rendszerint található Buddha-szobor, de igazi zen-templomban nincsen képmás az oltáron. A zen-mester foglalja el a Buddha helyét. A tanitóbeszéd előtt felölti a nemzedékeken át öröklődött Dharma-köntöst, majd szavai végeztével leveti azt. Lo-shan minden bizonnyal maga is igy cselekedett.

Egy kolostor éppen oly lassan és észrevétlenül növekszik, fejlődik, mint kertjének fái. A mester, a szerzetesek és adományozók csupán a magot vetik el, de nem élik meg a virágzás korát. Töltsék ezért mindenek előtt elmélyedésben napjaikat. Ez volt a tanitás mondanivalója, melyet Lo-shan tanitványaihoz intézett.

Midőn először léptem át e ház küszöbét, e zen-dóban nem volt Buddha-szobor, és a butorzat is hiányzott. Szótlanul ültem le az egyetlen székre és összetettem kezeimet. Első tanitóbeszédem e zen-dóban ez volt, a többi csak ennek kommentárjai. Ha közületek valakinek az volna a szándéka, hogy előadást tartson a zenről, ugy emlékezzék e történetre, és bucsuzzék önmagától egy örömteli "béke veled" köszöntéssel.

3. NAN-CH'ÜAN BUDDHA-SZOBRA

Liu-kéng upāsaka ily szavakkal fordult Nan-ch'üanhoz: - "Házamban őrzök egy hatalmas követ, és az a szándékom, hogy Buddha-szobrot faragok belőle. Képes vagyok-e erre?" -

Nan-ch'üan igy válaszolt: - "Képes vagy!" -

Liu-kéng upāsaka ujra megszólalt: - "Vagy talán nem volnék képes?"

Nan-ch'üang válasza ez volt: - "Nem, nem vagy rá képes!" -

Nyogen: A történetben szereplő világi hivő azt szeretné tudni, hogy elérheti-e a buddhaságot. Ha képességei hiányoznak, ugy halott kőhöz hasonló. Azt hitte, hogy mestere, Nan-ch'üan dicsérni fogja törekvését, de csak ennyit kapott válaszul: - "Képes vagy!" -

Liu-kéng biztosat akarván tudni, tagadó formában is föltette a kérdést, abban a reményben hogy mesterétől biztatást kap.

Nan-ch'üan azonban tanitószándéktól vezettetve a zen szellemében válaszolt.

Ha valaki Buddha-szobrot akar faragni, ugy ne törődjék mások véleményével. Ha nem bizik önmagában, akkor minden fáradozása hiábavaló. Ami most vagy, az annak eredménye amit megelőzően gondoltál, és amit most gondolsz, az szabja meg jövendőd. Sem mester, sem tanitvány nem változtathat e törvényen.

Genro: Látom a követ az upāsaka otthonában. És látok egy másik követ Nan-ch'üan cellájában. Kina minden kalapácsa sem törhetné összze e két követ.

4. MIT ÉRT EL PAI-LING

Pai-ling és P'ang-yün upāsaka együtt tanultak Ma-tsu mesternél, Nan-yüeh utódjánál. Egy napon összetalálkoztak az utcán és Pai-ling igy szólt: - "Nagyapánk igy vélekedett a zenről: Ha valaki azt állitaná, hogy meghatározható, tévedne. De közölte-e valakivel is a lé - nyeget?" -

- "Igen közölte" - jelentette ki P'ang-jün.

- "Kivel?" - hangzott az uj kérdés.

- "Az előtted álló emberrel" - volt a felelet, miközben magára mutatott.

- "Amit elértél az oly szép és magasztos, hogy kiérdemelnéd akár Mañjushrī és Subhūti dicséretét." -

Az upāsaka ezután ily szavakkal fordult a szerzeteshez:

- "Közölte-e bárkivel is nagyapánk a zen mibenlétét?" -

A szerzetes fejébe csapta szalmasüvegét és szótlanul távozott.

- "Vigyázz!" - kiáltott utánna P'ang-yün upāsaka. De Pai-ling anélkül hogy hátrapillantott volna, folytatta utját.

Nyogen: A zen tanitványai a Buddha-természet kibontakoztatására törekszenek. Nevezhető a cél Dharmakāyának, Buddhakāyának, vagy bármi másnak, a név soha nem fedhetné a lényeget. Vagy Nan-yüeh szavaival: - "Ha valaki azt állitaná, hogy meghatározható, tévedne."

Nem kétséges, hogy ugy az upāsaka, mint a szerzetes célhoz értek. Előbbiben azonban élt még a ragaszkodás az elérthez, mig az utóbbi már tökéletesen szabad volt.

Genro: Mozdulatlanul lebeg a felhő
a barlang felett - egész napon át.
Éjszaka holdfény játszik a hullámokon.
Mégis, a vizen nem hagy nyomot semmi.

5. SHAO-SHAN MONDÁSA

Egy szerzetes egy alkalommal ily szavakkal fordult Shao-shanhoz: - "Létezik-e oly mondás, mely se nem igaz se nem hamis?" - Shao-shan igy válaszolt: - "Egy fehér felhőn nincs semmi csunya." -

Nyogen: A szerzetes tulajdonképpeni kérdése ez volt: "Mi a szabadság, mi a fölszabadulás?" A legtöbb ember a jó és rossz, helyes és helytelen, rokonszenv és ellenszenv ellentmondása között vergődik. A zen tul van minden dualizmuson. Shao-shan soha nem beszélt abszolutumról vagy hasonlóról; az ellentmondásos kettősségek képzetein már tuljutott.

Genro: Nem igaz és nem hamis.
Mondásom igy szól.
Őrizd harminc évig,
ne közöld senkivel.

6. T'OU-TZU EBÉDJE

Egy buddhista család ebédre hivta meg T'ou-tzut. A házigazda füvel töltött csészét helyezett a szerzetes elé. T'ou-tzu ökleit homlokára szoritotta, hüvelykujjai szarvként meredtek előre. Ezt követően elébe tálalták az ünnepi ebédet. Egy szerzetes a későbbiekben arra kérte T'ou-tzut, magyarázná meg különös gesztusát.

- "Avalokiteshvara bodhisattva" - hangzott a válasz.

Nyogen: Senki nem tudja, miért helyezett a házigazda füvet a vendég elé. Talán, mivel az ősi Kinában azt hitték, hogy az olyan szerzetes aki nem érte el a tökéletességet, legközelebb ökörként születik ujra. Napjainkban sokan élnek ökörként, bár nem végeznek oly kemény munkát mint ezek az állatok. T'ou-tzu felelősnek érezvén magát tanitványai tudatlanságáért, képletesen szarvakat helyezett fejére. A zen-szerzetesektől nem idegen a humor, és nem veszik rossz néven a tréfát.

A szerzetes aki T'ou-tzu viselkedésének okát kutatta, anekdóták gyüjtésével foglalkozott. Ha magam lettem volna T'ou-tzu helyében, igy válaszoltam volna: ..... T'ou-tzu azonban szelidlelkü ember volt és igy felelt: - "Avalokiteshvara bodhisattva." -

A Saddharmapundarīkasūtrából tudjuk, hogy Avalokiteshvara sok alakban megjelenve tanitott. A Mahāyāna bodhisattvái félelem nélkül vállalják az ujraszületéseket a legrosszabb létformákban is, hogy a szenvedő lényeken segithessenek. /Még ökör alakját is készek magukra ölteni, ha ökröket kell tanitaniok./

7. YÜN-MÉN ÜNNEPI BESZÉDE

Egy alkalommal, amikor Yün-mén tanitványait oktatta, e kérdéssel fordult hozzájuk: - "Szeretnétek-e megismerni a régi patriarchákat?" - Mielőtt azonban bárki is válaszolhatott volna, botjával elmutatott a szerzetesek feje fölött és igy folytatta: - "A régi patriarchák ott táncolnak fejeiteken." Azután tovább kérdezett: - "Szeretnétek-e a régi patriarchák szemeit is látni?" - Botjával a tanitványok lábaira mutatott, és maga adta meg a választ: - "Ott vannak a lábaitok alatt." - Rövid szünet után ezt mormolta maga elé: - "Ünnepi beszédet tartottam a templomban, de az éhes istenségek soha nem elégedettek." -

Nyogen: Yün-mén kérdéseit amerikaiakhoz és európaiakhoz napjainkban éppen ugy intézhetné, mint a régi időkben honfitársaihoz. Az embereket félrevezető csalók, a régi mesterek ujraszületését hirdetve, vagyonokat keresnek. Ez azonban csak azért lehetséges, mert a különböző vallások hivei, a különböző filozófiák követői, nem lelik örömüket az igazi ünnepi beszédben. Hasonlatosak a kinai templomok szobraihoz: a megvilágosodás illata körüllengi őket, de nincsenek szaglószerv birtokában. A szentiratok ezernyi kötete kinálkozik, de nincs látó szemük. Yün-mén ünnepi beszédének szavait magával ragadta a szél.

Genro: Fölöttünk csak az égbolt kékje. Hol vannak a régi patriarchák? Csak az anyaföld terül el lábaink alatt. Hol vannak a régi patriarchák szemei? Yün-mén ünnepi beszéde nem volt más mint árnyék - nem csoda ha az istenségek éhen maradtak. Tudni szeretnétek, hogyan tartanék é n ünnepet a templomban? Zárt ajtó mögött, nyujtott karokkal és lábakkal álomba merülnék. Hogy miért? Egy régi mondás igy szól: "Csöpp sem fér a szinültig töltött teáscsészébe. Ha a föld termékeny, az emberek nem éheznek."

8. YÜN-CHÜ TANITÁSA

Yün-chü a Soto-iskola zen-mesterének sok tanitványa volt. Egy koreai szerzetes ezt kérdezte tőle: - "Bensőmben tapasztaltam valamit, minek nevezhetném?" - "Hogyan" - válaszolta Yün-chü - "talán mégis megnevezhető."

- "Akkor add meg te a választ" - szólt a szerzetes.

Yün-chü csak ennyit mondott: - "Korea! Korea!"

Az Oryu-iskola zen-mestere a későbbiekben birálta föntieket: - "Yün-chü nem értette a kérdést; tenger választotta el őket egy - mástól, bárha ugyanazon kolostor lakói voltak." -

Nyogen: Yün-chü az i.sz. 9.szd. utolsó éveiben élt Kinában. A koreai szerzetes valószinüleg a keletkinai vizeken át érkezett hozzá. Éjt nappallá téve meditált és végre elérte a samādhit. Szavakkal ez az állapot le nem irható. Sōen Shaku mondta egyszer: - "A meditáció ösvényén járni tulajdonképpen nem nehéz, hiszen ez az ut elhagyott hazádba vezet vissza." - Yün-chü személyes tapasztalatok birtokában nevezte meg a koreai belső élményét. "Korea" mondotta, arra utalva, hogy a szerzetes szerencsésen hazaérkezett.

Genro: Az Oryu követője nem értette meg Yün-chü tanitását. Hatalmas hegy állt közöttük, bárha kortársak voltak.

Könnyen nyilnak szóra az ajkak,
nyilatkozni nem nehéz.
A koreai szerzetes, a kolduló vándor
az otthonba vezető utat kereste.

9. TZ'U-MING NYILATKOZATA

Abban a hitében, hogy a zenben eredményt ért el, Tsui-yen még mint ifju szerzetes távozott a Tz'u-ming kolostorból, hogy bejárja Kinát. Sok évvel utóbb, amikor kolostorát meglátogatandó, vissza - tért, öreg mestere igy fogadta: - "Közöld vélem a Buddha tanának lényegét." - Ts'ui-yen válasza ez volt: - "Ha felhőtlen az égbolt a hegy felett, a hold fénye áthatol a tenger hullámain." - Tz'u-ming haragosan szemlélte régi tanitványát: -"Megöregszel, hajad megfehéredik, alig van már fogad, és még mindig igy vélekedsz a zenről. Hogyan is szabadulhatnál meg születéstől és haláltól?!" - Ts'ui-yen lehajtotta fejét és sirva fakadt. Kisvártatva ezt kérdezte mesterétől: - "Kérlek nyilatkozz te a Buddha-tan lényege felől!" - "Ha felhőtlen az égbolt a hegy felett, a hold fénye áthatol a tenger hullámain" - hangzott a mester válasza. És e percben Ts'ui-yen fölismerte az igazságot.

Nyogen: Ts'ui-yen éveken keresztül hamis képzetek rabja volt. Ismételgette a másoktól hallottakat, és igy tapasztalat hiján válaszolt. A szavak természetesen fedték a valót - már amennyire a szó elégséges - de nem szivéből fakadtak. Mestere haragját látva, ráébredt ismeretei elégtelenségére. Megszégyenülten fejet hajtott, és mesterétől kérte a helyes választ. A szavak mögött megbuvó lényeget is megértve, elnyerte azután a Buddha-Dharma világosságát.

Genro: Ts'ui értett ahhoz, miként kell csónakját az árban kormányoznia, de nem gondolt a viharra, mely arra kényszeritheti, hogy ár ellen kell kormányozzon.

A fujtató szitja a lángot,
az üllőn kovácsolódik a kard.
Meg nem változik az acél,
de annál inkább a fegyver éle.

10. YÜEH-SHAN MEGÉRTETTE

A kormányzó igy beszélt: - "Tudom, hogy a buddhista szerzetes követi a sīlát, gyakorolja a dhyānát és birja a prajñāt. Megtartod-e az előirásokat? Gyakorolod-e az elmélyedést? Birod-e a bölcsességet?"

- "Ez a szegény koldus nem terheli magát ilyesmikkel" - felelte Yüeh-shan. - "Mélyértelmü tan bölcse lehetsz, de én nem értelek" - vélte a kormányzó. - "Ha érteni akarod, föl kell mássz a legmagasabb hegyre, helyet kell foglalj a csucson; vagy le kell szállnod a legmélyebb tengerbe, és annak fenekén kell járkálnod. De mivel az ágyadba sem vagy képes bemászni, anélkül hogy lelked terhét ne cipelnéd magaddal, hogyan is érthetnéd meg a zen lényegét?" - volt a válasz.

Nyogen: Az előirások betartója helyesen meditál és elnyerheti a bölcsességet. Mivel azonban sīla, dhyāna és prajñā egymástól el nem választhatók, de egyaránt lényegesek, egyik sem lehet különálló törekvés tárgya. A kormányzó kérdésének nem volt értelme. Nem értette Yüeh-shan zen-módszerét, de mivel tudatlanságát belátta, a szerzetes kész volt őt utbaigazitani.

Genro: Yüeh-shan hasonlatokkal élt; de a legmagasabb hegynek nem a csucsa, és a legmélyebb tengernek nem a feneke a lényege. De még e megállapitás sem közeliti meg a valóságot. Mi tehát a teendő? - "Menjetek a szabadba és kertészkedjetek, vagy menjetek az erdőbe és gyüjtsetek rőzsét!" -

Fugai: - "Megállj! Megállj! Ne akard a vonakodó macskát a gyékényen átvonszolni. Karmolni fog, és csak növeli gondjaidat!" -

Nyogen: - "Helyes, de hogyan fejezzük ki magunkat?" -

11. CHAO-CHOU BETAKARJA FEJÉT

Egy szerzetes belépve Chao-chou sazen helyiségébe, az ott kuporgót betakart fejjel találta. A szerzetes visszahuzódott. - "Testvér"-szól utánna Chao-chou - "nehogy azt terjeszd majd, hogy nem akartalak sanzenre bo~csájtani!" -

Nyogen: Sanzen = zennel való egyesülés. A Rinzai-iskola e kifejezést használja. Történhet ez magányban, de többek társaságában is. A Soto-iskolában nem tesznek különbséget e két módszer között. Történetünk kolostora nem tartozott a két iskola egyikéhez sem; és a belépő szerzetes nem tartott igényt a "mester" cimre. Ha meditálni akarsz oldaladnál ülök a zen-dóban. Ha kérdéssel fordulsz hozzám, a zen szellemében válaszolok. A lényeg a zennel való egyesülés. Ne szorgalmazd a koanok megfejtését, nem számtani müveletről van szó! Valószinüleg hideg volt az este, és Chao-chou ezért takarta be fejét. De ha kérdezni valója volt, miért huzódott vissza a szerzetes? Fugai igy vélekedik: "Ostoba fickó volt ez a szerzetes. Azt hitte hogy mestere alszik, és mint a közönséges ember, álmában távol időzik. Még az alvó tigrisből is árad az erő. Szerzetesünk olyan emberhez hasonlatos aki üres kézzel tér meg gazdag országból." Chao-chou szavai segitőkészségét bizonyitják. Ha a szerzetes marad, részesül a Dharma áldásában. Szomoru, hogy vak és süket volt.

A Gyémánt-sūtrában igy beszél a Buddha: - "Subhūti, ha valaki azt mondaná, hogy a Tathāgata jő és távozik, ül vagy fekszik - a Tan értelmét nem fogta föl. Miért? Mert a Tathāgata nem érkezik sehonnan és nem távozik sehová, éppen ezért nevezik Tathāgatának." - Szerzetesünk ismerte a Gyémánt-sūtrát, de nem volt tisztában értelmével.

Genro: Fehér felhő a csucs fölött,
zöld hegy fölött, a tó tulsó partján.
Boldogitson a látvány csodája,
magyaráznod szükségtelen.

12. SAN-SHÉNG TANITVÁNYT FOGAD

San-shéng egy napon, beszélgetés közben, igy nyilatkozott: - "Ha tanitvány érkezik, elébe megyek anélkül, hogy szándékomban volna segitségére lenni." - Szerzetestársa, Hsing-hua, tudomást szerezvén e kijelentésről, eképpen vélekedett: - "Ha tanitvány érkezik, én csak néhanapján megyek elébe, de ez esetben kész vagyok segitségére lenni."

Nyogen: Li-chi, a T'ang-kor nagy zen-mestere 867. január 10.-én távozott e világból. Röviddel halála előtt ezt mondta: - "Távozásom után tönkre ne tegyétek zenemet! Őrizzétek a tanitást." San-shéng, az egyik tanitvány, ezt kérdezte: - "Ki merészelné zenedet tönkretenni?" - "Ha a zen felől érdeklődnék valaki, mit mondanál?"- érdeklődött Li-chi. San-shéng fölkiáltott: - "Hé!" - A mester elégedett volt a válasszal, és megjegyezte: - "Ki gondolhatná, hogy e vak szamár képes volna zenemet tönkretenni?"

A buddhizmus gyakran tagadással fejezi ki az igazságot. Ily módon fogalmak és szavak csapdája elkerülhető. Midőn Li-chi azt mondta: - "...tönkre ne tegyétek zenemet" - dualisztikus formában nyilatkozott, és San-shéng ily értelemben válaszolt. Midőn azonban a mester azt kivánta tudni, m i k é n t marad az fönn, a szerzetes tagadó formában felelt. A zen nem olyasmi amit mester a tanitványnak közvetithetne. A szél kioltja a gyertya lángját, de az, ha az idő alkalmas, ujra föllobbanhat. Alapjában ugyanazon lángról van szó. A zen értelmében a "nem-segités" a legjobb segitség. Sokszor éppen a segitőszándék a haladás akadálya. Igenés tagadás nélkül veszélyt jelent; tagadás igenlés nélkül megmerevedéshez vezethet.

Genro: Egyikük igy szól: "Nem", a másik véleménye: "Igen". Igy gondozzák és gyarapitják az öröklött vagyont.

A Sárga Folyam ezer mérföldön át északnak tart,
majd keletnek fordulva hömpölyög tova.
Hogy merre folyik - nem lényeges:
vize a Kun-lun sziklái közül ered.

13. CH'IEN-YÜAN A PAPIRFAL MÖGÖTT

Ch'ien-yüan mester papirfal mögött ült. Egy szerzetes aki sazen céljából kereste, félretolta a papirfalat és igy köszöntötte: - "Igen különös." - A mester a szerzetesre pillantott és igy szólt: - "Érted?" - "Nem értem" - hangzott a válasz. - "Mielőtt a hét Buddha megjelent a világban, minden olyan volt mint e pillanatban" - folytatta a mester- "hogy lehetséges nem értened?" - Később e párbeszédet a szerzetes közölte Shi-shuang-al, a Dharma család másik zen-mesterével. Shi-shuang ily szavakkal magasztalta Ch'ien-yüant: - "Ch'ien-yüan mesterlövész, nyila mindig a fekete központba talál!".

Nyogen: Japánban és Kinában papirfallal védekeznek a léghuzat ellen. Ch'ien-yüan sanzenre jelentkező tanitványára várva, egy ilyen paraván mögött ült. Szerzetesünk - "igen különös" - köszöntését nem kárhoztatom; de tanitója elég időt hagyott néki, hogy a Dharma fényét a papirfal mögött fölfedezze. Sőt további oktatásban is részesitette. A Dīgha-Nikāya Hīnayāna-szöveg hét Buddháról tesz emlitést, akik Gautamát megelőző világkorszakokban jelentek meg a földön. Ch'ien-yüan az ősi multra utalt szavaival: - "Mielőtt a hét Buddha megjelent a világban, minden olyan volt mint e pillanatban." - Ha a szerzetes Buddha-természetével tisztában lett volna, nem hangzott volna válasza igy: - "Nem értem."

Tér és idő nem szab határt a zennek;
tizezer év: egyetlen gondolat.
Tudatod tárgya része a világnak.
Tér és idő nem szab határt gondolatodnak,
fölismered-e: a legkisebb a legnagyobb,
a legnagyobb a legkisebb; a lét annyi mint
nem-lét, a nem-lét annyi mint lét.
Ha fölismered: az egy sok, és a sok egy,
zened tökéletes.
Szemléleted immár: "nem-kettő".
Mindez csak hallgatással fejezhető ki;
de e csönd: nem mult, nem jelen, nem jövendő.

Genro: Ch'ien-yüan már akkor eleget mondott, amikor rápillantott a szerzetesre.

Nyogen: Mi szerzetesek az otthontalanságot választottuk. Ezért a Tan Birodalmában se ragaszkodjunk a Dharma-családhoz. Shih-shuang dicsérte Ch'ien-yüant, de egyikük sem volt képes a zen közvetitésére.

Genro: Az ablak előtt éji zápor veri a banánleveleket,
a folyóparton tavaszi szellő borzolja a szomorufüzeket: az örökkévalóság üzenete,
itt és most - nem több és nem kevesebb.
A hét Buddhát emlegetni,
annyi mint kötél után nyulni,
ha a tolvaj elfogatott.

14. PAI-YÜN : FEKETE ÉS FEHÉR

Pai-yün a Sung-korszak egyik zen-mestere, irta az alábbi verset:

Nem időzöm ott,
ahol mások időznek.
Nem megyek oda,
ahová mások tartanak.
Mások elutasitását
ez nem jelenti;
csupán elválasztom
a feketét és fehéret.

Nyogen: A buddhizmus szerint az egység különbözőség nélkül, hamisan értelmezett egység; valamint a különbözőség egység nélkül, hamisan értelmezett különbözőség. Mesterem Sōen Shaku találóan mondja: - "Az emelkedő és sülyedő, az áradó és apadó hullámok, nem különböző formái-e az örök és egyetlen viztömegnek? A hold vidám fénye egymagában világit a magasban, de a harmatcseppekben tükröződve, megsokszorozódik ragyogó képe! Fény és tükröződés: a maga nemében mindegyik tökéletes."

A zen nem igenlés és nem tagadás. Mint a kormány, amely jobbra és balra fordul, helyes irányba vezérel. Történetünk mestere óva int bármely oldalhoz való ragaszkodástól. Szerte a világban számos szónok hiszi, hogy fontos üzenetet közvetit. Hallgassátok meg őket, de jusson eszetekbe: - "Nem időzöm ott, ahol mások időznek. Nem megyek oda, ahová mások tartanak."

A koan azonban azt is mondja: - "Mások elutasitását ez nem jelenti." Szimpatizálhatunk különböző világfölfogásokkal, anélkül hogy bárme - lyikhez csatlakoznánk. Valamely irányzat képviselőjét megvendégelhetjük, teával kinálhatjuk - zennel ajándékozhatjuk meg. Bárki jöhet és távozhat - amint kedve tartja. A koan igy zárul: - "Csupán elválasztom a feketét és fehéret." És ez annyit is jelent, hogy mi magunk s z i n t e l e n e k vagyunk.

15. TA-T'ZU BELSŐ KULTURÁJA

Ta-t'zu ily szavakkal fordult testvéreihez: - "Jobban teszitek ha egy lábnyira befelé hatoltok, mintha tiz lábnyira kifelé terjesztenétek a Dharmát. Egyetlen hüvelyknyi belső kultura többet ér, mint tiz hüvelyknyi tanitóbeszéd." - Magyarázatként Tung-shan az alábbiakat füzte e szavakhoz: - "Arról beszélek, ami felől meditálok; és afelől meditálok, amiről nem tudok beszélni."

Nyogen: Ta-t'zu, vagy másképpen Huan-chung mester /780-826/ a Ta-t'zu hegy kolostorában élt. Tung-shan 27 évvel fiatalabb kortársa volt. Mielőtt Tung-shan szavait megérthetnétek, Ta-t'zu mondásával kell tisztában legyetek.

A Mahāyāna követője minden lény megmentésére törekszik, megszabaditván azokat a "nem-tudástól". E szándék tiszteletreméltó, de közben nem szabad megfeledkezni önmagunk szüntelen müveléséről.

A másoktól hallottak puszta ismételgetése meghamisitja a Dharmát.

16. KUEI-SHAN: AZ IDŐRŐL

Kuei-shan igy beszélt szerzeteseihez: - "Télen, minden esztendőben megismétlődnek a hideg napok. Az utóbbi évben éppen olyan hideg volt, mint ezidén, és jövőre ugyancsak hideg várható télre. Mondjátok meg nékem, mit ismételnek az év napjai?" - Yang-shan, a legidősebb tanitvány a mester elé állva, kezeit melle előtt keresztezte, jobbját bal öklére helyezte. - "Sejtettem, hogy kérdésemre nem tudod a választ" - jegyezte meg Kuei-shan, és ifju tanitványa, Hsiang-yen felé fordult: - "És mi a te véleményed?" - "Bizton tudom, hogy kérdésedet képes vagyok megválaszolni" - mondta Hsiang-yen. Mestere elé lépett és pontosan ugy cselekedett mint társa. Kuei-shan azonban figyelemre sem méltatta, és igy szólt: - "Örömmel tölt el, hogy a legidősebb tanitvány nem tudott válaszolni."

Nyogen: Kuei-shan kolostora magas hegyre épült, ahol a szerzetesek sokat szenvedtek a tél hidegétől. A mester arra intette tanitványait, hogy ne tékozolják idejüket, de igyekezzenek előre jutni az ösvényen. Mi az idő? Mikor kezdődött és mikor végződik? Miképpen gyakorlandó a zen? Hogyan valósitható meg a mindennapi életben?

Mikor Huei-shan igy szólt: - "Sejtettem, hogy kérdésemre nem tudod a választ", Yang-shant tunyaságából kivánta fölrázni. Elismerve a két szerzetes tapasztalatait, egyben a maga módján mutatott rá a lényegre: a szavak elégtelen voltára.

17. TA-SUI TEKNŐSBÉKÁJA

Egy szerzetes a Ta-sui kolostorkertjében mászkáló teknőcöt szemlélve igy szólt: - "A lények csontjait hus és bőr boritja; e jószág husát és bőrét miért boritja csont?" - Ta-sui mester levetette egyik saruját és lefödte azzal a teknőcöt.

Nyogen: Történetünk szerzetese elsietve vont le következtetést. Ugy vélte, hogy ami egyik esetben helytálló, az máskor is igaz. Ta-sui gesztusával a helyes szempontra igyekezett figyelmét fölhivni. Ha szokatlant látunk, óvakodjunk a téves következtetéstől. Igyekezzünk a korlátozó elképzelésektől szabadulni, és a valóságot meglátni. Mi a halál? Mi a születés? Ki a Buddha? Mi a megvilágosodás? Utalok Genro szavaira:

Genro:

Ifjukori barátaim
hirnevet szereztek.
Filozofálnak és
értekezéseket irnak..
Én megöregedtem, és
minderre alkalmatlan vagyok.
Füstölőt égetek,
illatfelhőbe burkolózom.
A szél szavát lesem, amely
ablakomon a bambuszfüggönyt
meglebbenti.

18. LIN-CHI FENYŐT ÜLTET

Egy napon, amikor Lin-chi a kolostor kertjében fenyőt ültetett, arra járt Huang-po. - "Annyi szép bokor virul kolostorunk körül, mivégre ez a fa?" - kérdezte. - "Két okból" - felelte Lin-chi: - "először örökzöldje tegye még szebbé kolostorunkat, másodszor védelmezze az utánnunk itt lakó szerzeteseket." - "Önbizalmad nem tetszik nekem" - szólt Huang-po. Lin-chi nem törődve mestere szavaival, maga elé dörmögött: - "Készen vagyok" - mondta, és a fa körül megtaposta a földet. - "Réveden marad fönn tanitásom" - jegyezte meg Huang-po.

Nyogen: Lin-chi zenjéről tett bizonyságot, amikor a kolostorban, ahol a Dharmára oktatták, fát ültetett, azt kivánva hogy az utódok lássák majd hasznát. Mestere ismerte gondolatait, de ugy tett mintha csak a kert érdekelné. Lin-chi ily értelemben válaszolt, anélkül hogy a zenre utalt volna. Ily módon őriztessék a zen. Mi mást tehet a mester azonkivül, hogy megdicséri tanitványát?

19. CHAO-CHOU LÁTOGATÁSRA KÉSZÜL

Chao-chou egy hegyi-templom meglátogatására készült. Egy idő - sebb szerzetes átnyujtotta néki költeményét:

Nem szentély-e minden hegység?
Vándorbotot ragadni érdemes-e,
Ts'ing-liangot fölkeresni -
van-e célja?
Oroszlán megjelenése a felhőben,
nem biztató előjel.

Chao-chou a vers elolvasása után ezt kérdezte: - "Milyen az igazi szem?" - A szerzetes nem válaszolt.

Nyogen: A T'ang korból való kinai vers igy hangzik:

Minden hegy Manjushrī temploma,
ama kék ott a távolban,
és eme zöld itt a közelben;
minek Ts'iang-liang csucsát megmászni?
A sūtrák szerint Manjushrī oroszlánon ül.
A felhők a hegy fölött, ily képet
vetitenek eléd.
A zen-tanitvány szemében ez látszat;
nem ilyen az üdvösség, amit ő keres.

Genro dicsérőleg szól ugy a költeményről, mint Chao-chou kérdéséről. Egy koanban ezt olvashatjuk: - "Avalokiteshvara ezer szeme közül melyik az igazi?" Ha ezt a kérdést értjük, ugy Chao-chou szavai is világosak. A szerzetes válasza helyes, de miért törte meg a némaságot a vers megirásával? Ha Chao-chou az igazi szem birtokosa volt, miért érdeklődött felőle? Nos: Milyen az igazi szem?

20. TÉ-SHAN A RÉGI MESTEREKRŐL BESZÉL

K'uo, egy napon Té-shan mestert kiszolgálva, ezt kérdezte: - "Ugy vélem a régi kor bölcsei valahová eltávoztak. Kérlek világosits föl, mi lett belőlük?" - "Nem tudom hol vannak" - hangzott a válasz. K'uo csalódott volt. - "Oly közlésre számitottam, amely vágtató paripaként érkezik, de olyat kaptam mely teknőcként vánszorog." Té-shan ugy tett mintha legyőzték volna. A következő napon Té-shan megfürdött, majd szobájába vonult vissza, ahol K'uo teával kinálta. - "Hogy hangzik a tegnapi koan?" - kérdezte, miközben a szerzetes vállára veregetett. - "Zened ma jobb" - hangzott a válasz. Té-shan néma maradt, mintha legyőzték volna.

Nyogen: K'uo a régi mesterek felől érdeklődvén, ugy kérdezett mint azok akik a mennyben magasrendü világot látnak, ahol az eltávozottak tovább tevékenykednek. Mig mesterét hiven szolgálja, ily kérdések ne nyugtalanitsák. Mester és tanitvány nem különböznek egymástól, a tanitvány Dharmája része a tanitó Dharmájának. Té-shan barátságos magatartása ellenére, igy vélekedhetett: - Miért szólnék, hiszen álomképek rabja. -

Genro: A régi mesterek szive, mint a vas: hideg, kemény.
Emberi érzés nem közelithet hozzájuk.
Mint a villám varázsa, elhatol a fényük:
előre és hátra, kivülre és belülre;
emberi itélet nem érinti őket.
Hegy csucsáról óceán mélyét nem fürkészheted.
Mester mellett is szükséges az egyéni törekvés.
Té-shan és a szerzetes
nem válhatnak asztalszomszédokká.

21. FÉN-YANG VÁNDORBOTJA

Főn-yang vándorbotjára mutatva, így szólt tanitványaihoz:
- "Aki tökéletesen é r t i a vándorbotot az a zen ösvényén célba ér."

Nyogen: A zen-szerzetesek gyalog jártak be messzi földeket, kezükben vándorbottal. Fén-yang ifjukorában sokat vándorolt, és hetven mestert látogatott meg. Botját emlékként őrizte. Történetünkben a vándorbot a mester zenjére utal. Nem emléktárgy, de jelkép sem - tehát micsoda lehet? Ti szemeitekkel nem látjátok, kezetekben nem tarthatjátok, orrotokkal nem szagolhatjátok, füleitekkel nem hallhatjátok, nyelvetekkel nem izlelhetitek. De gondolataitokkal sem közelithetik meg. És erről van szó!

Genro: A mult, jelen és jövő Buddhái elérik a megvilágosodást, tökéletesen értik a vándorbotot. A patriarchák sora célhoz ér e bot segitségével. Fén-yang szavai helytállóak. Én mégis azt mondom: - Aki e vándorbotot tökéletesen érti, az nem befejezi utját, hanem elkezdheti vándorlását.

Vándorbot - hossza hét láb!
Aki érti, bejárhatja a mindenséget.
Van aki délnek, van aki keletnek tart,
mégis a kapun belül tartózkodik.
De be kell fejezzék vándorlásukat,
még mielőtt a kapun tuljutnának.
Kao-t'ing a folyó tulpartjáról
köszöntötte Té-chant;
Té-chan legyezőjét lengetve, válaszolt;
s e pillanatban nyerte el Kao-t'ing
a megvilágosodást.
Hsüan-shan a hegy csucsára törekedett,
hogy mesterével találkozhassék.
De elesett, és megsebezte lábát.
Ekkor nyerte el a fölszabadulást.
Igy beszélt: Bodhidharma nem járt Kinában,
utóda soha nem járt Indiában.

22. PA-LING TITKOS HAGYOMÁNYA

Egy szerzetes e kérdéssel fordult Pa-linghoz: - "Mit jelentenek e szavak: 'Kelet és Nyugat titkos hagyománya?'" - "A Harmadik Patriarcha Énekéből idéztél?" - érdeklődött Pa-ling. - "Nem" - válaszolta a szerzetes - "ezek Shih-t'ou mester szavai." - "Tehát tévedtem" - mentegetőzött Pa-ling - "második gyermekkorát élő aggastyán vagyok."

Nyogen: Pa-ling, a Bodhidharmát követő Tizenharmadik Patriarcha, Yün-men utóda. Shih-t'ou a Nyolcadik Patriarcha. Énekének cime San-t'ung-ch'i, azaz "Eggyéválás", éppen oly ismert volt a szerzetesek körében, mint a Harmadik Patriarcha müve, a Hsin-hain ming, azaz a "Szellemben vetett bizalom könyve". Nincs olyan szerzetes aki e két munkát összetévesztené. Pai-ling azt kivánta, hogy a szerzetes maga találja meg a helyes szavakat, mivel igy juthat a hagyomány birtokába; másképp ez sem Keleten sem Nyugaton nem lelhető fel.

Könyveket bujni, szövegeket idézni - mit ér? Ha a kérdés bensőtökből fakad, ugy a választ is megkapjátok.

23. HSÜEH-FÉNG FÁKAT DÖNT

Hsüeh-féng, tanitványával Chang-shenggel az erdőbe ment, hogy fákat döntsön ki. - "Fejszéd el ne engedd, mig csapásaid a fa velejébe nem hatoltak" - intette tanitványát. - "Kettéhasitottam!" - válaszolta a tanitvány. - "A régi mesterek szivből szivbe közvetitették a tanitást" - folytatta Hsüeh-féng - "hogy áll a dolog teveled?" - Chang-shéng elhajitotta a fejszét, és igy szólt: "Közvetittetett." A mester botot ragadott és elverte szeretett tanitvá - nyát.

Nyogen: A szerzetesek közösen végzik munkájukat, akár a zendóban meditálnak, akár hétköznapi tevékenységet folytatnak. Biztos, hogy e két szerzetes bensőjét beragyogta a Dharma fénye. Sokan kutatják az igazságot mesterek vezetésével, de csak kevesen jutnak el "a fa velejéig"! Legföljebb a kérget hasitják föl, és mástól várják hogy a törzset kettéhasitsa.

Chang-shéng célba ért, még mielőtt mestere befejezte volna oktatását. Hsüeh-féng elégedett volt. Miért mondta azonban a szerzetes a fejsze elhajitása után: "Közvetittetett." Megérdemelte az ütlegeket.

Genro: Chang-shéng fejszéje kiváló volt,
egyetlen csapása nyomán kettéhasadt a fa.
Hsüeh-féng a botját használta,
köszörülvén a fejsze élét.

24. NAN-CH'ÜAN ÉLETKORA

Nan-ch'üan egy alkalommal elmulasztotta helyét étkezéskor el - foglalni. Tanitványa, Huang-po, aki a szerzetesek előljárója volt, a helyére telepedett. Nan-ch'üan igy szólt: - "E hely a kolostor legidősebb szerzetesét illeti meg. Milyen idős vagy?" - "A történelem előtti Buddha idejéből származom" - válaszolta Huang-po. - "Ezek szerint az unokám vagy" - mondta Nan-ch'üan - "távozz tehát". Huang-po átadta helyét a mesternek, de közvetlenül mellette foglalt helyet.

Nyogen: A szerzetesek minden bizonnyal tisztelték mesterüket és előljárójukat. Minden szerzetes kötelessége azonban, hogy föltalálja magát minden helyzetben, tekintet nélkül korra vagy rangra. Huang-po szerzetestársai személyes ragaszkodását kivánta megtörni. A "buddhista kor" a fölavatástól számit, és erre a szerzetesek sokat adnak. Hogy a történelem előtti Buddha kora hány évet jelent, annak nincsen jelentősége. Az idő határolt és mulandó. Nan-ch'üen az örökkévalóságban élt, melynek sem kezdete sem vége nincs. Ezért szóli - totta föl Huang-pót a hely átadására. Ha azonban Huang-po eredeti helyét foglalta volna el, ellentmondott volna önmagának. Azáltal azonban, hogy mestere mellett foglalt helyet, ura maradt a helyzetnek.

25. YEN-T'OU VÖDRE

Három szerzetes, Hsüeh-féng, Ch'in-shan és Yen-t'ou összetalálkozott a kolostor kertjében. Hsüeh-féng egy vödörre mutatott. Ch'in-shan igy szólt: - "A viz tiszta, a hold képe tükröződik benne." - "Nem, nem" - vetette ellen Hsüeh-féng - "ez nem viz, az nem hold". Yen-t'ou fölboritotta a vödröt.

Nyogen: Amikor Hsüeh-féng a vödörre mutatott, a világot áthatő Buddha-testre utalt. Ch'in-shan hangulatát egy régi buddhista költemény érzékelteti:

A Bodhisattva holdja
hideg és tiszta;
uszik az üres égboltozaton.
Ha bensőd nyugalmas,
mint a csöndes tó,
megpillantod a Bodhi képét.

Hsüeh-féng kijelentése: "ez nem viz, az nem hold" a dolog lényegére utal. Yen-t'ou viselkedése, a vödör fölboritása, a tagadó álláspontot is kiküszöböli. A zen nem vallás, nem filozófia.

Genro: A kertben, fák és virágok közt,
a toronynál, zenében gyönyörködve,
két vendég borban leli örömét.
Aranycsészéket emelgetnek
a fakó holdfényben.
Hirtelen fülemile röppen föl
az ágak közül,
s harmat hull a levelekről.

Fugai: Fülemile? Nem! Főnix volt.

26. HSÜEH-FÉNG PONTOSSÁGA

Hsüeh-féng a Tung-shan kolostor szerzetes-szakácsa a reggelit mindig pontosan szolgálta föl. Egy napon Tung-shan megkérdezte: -

"Hogyan tudod az időt oly pontosan betartani?"

- "A holdra és a csillagokra nézek" - hangzott a válasz.

- "Ha esik vagy köd van, mit teszel akkor?" - kérdezett tovább Tung-shan. Hsüeh-féng néma maradt.

Nyogen: Hsüeh-féng korában még nem volt ébresztőóra, de a szerzetesek naponkint pontosan négy órakor keltek, hogy még a reggeli előtt egy órát elmélkedésben töltsenek. Hsüeh-féng az étket már napkelte előtt elkészitette, és gongja mindig a kellő időben szólalt meg; sem előbb, sem később. Tung-shan kérdésében dicséret rejlett, és Hsüeh-féng válasza mértéktartó volt; önelégültség nem érződött benne. A félreértés elkerülése miatt hangzott el a következő kérdés: - Ha esik vagy köd van, mit teszel akkor? - A szerzetesek esetleg azt hihették, hogy a szakács pontossága a holdtól és a csillagoktól függ. Ma már létezik ébresztőóra, amely figyelmeztet, de helyesen és pontosan csak akkor végezhetjük munkánkat, ha a zen szellemében uralkodunk a mindenkori helyzeten. Kormányoznunk kell az időt, nehogy az idő kormányozzon minket. Tung-shan azt kivánta, hogy a szerzetesek tanuljanak Hsüeng-féngtől. Megértették-e szándékát?

Genro: Ha Tung-shan engem kérdez: mit tennék eső vagy köd esetén, ezt válaszoltam volna: nézném az esőt és örvendeznék a ködnek.

Fugai: Bocsánatotokat kérem, de kedvem volna kést ragadni és nyelveteket kivágni. Hiszen Hsüeh-féng megadta a választ.

27. YANG-SHAN TIZEZERNYI DOLGA

Yang-shang ezt kérdezte Kuei-shantól: - "Ha tizezer dolog ér, mit cselekszel?" - Kuei-shan igy felelt: - "A zöld nem sárga, ami hosszu nem rövid. Minden dolog szükségszerü, miért is kellene beavatkoznom?" - Yang-shan tisztelettel meghajtotta magát.

Nyogen: Yang-shan, Kuei-shan tanitványa és későbbi utóda. Ha valaki szellemében képet alkot, ugy az dolog képét veszi föl. A buddhizmus a szellemi dolgokat éppen oly reálisaknak tartja mint az érzékelhetőket /illetve mindkettőt irreálisnak/. Ha öröm és bánat lépnek föl egyidőben, ha kéj és fájdalom hatalmasodik el az emberen, mi képpen uralkodjék fölöttük? Ha egyidőben kell döntsön nyereség és veszteség, vonzalom és taszitás között, milyen legyen magatartása?

A zen-tanitvány egyszerre csak egy dologgal foglalkozhat. Ha asztalodban valami után kutatsz, ugy told be a fiókot amely a keresettet nem tartalmazza, és huzz ki egy másikat. Minden fiókban lehetnek fontos dolgok, de ha a keresett nincs köztük, ugy a többi miért is érdekelne? És mégis, az emberek nem igy tesznek, ha szellemük tartalmáról van szó. Aki olvasás közben édességet szopogat, vagy irás közben zenét hallgat, képtelen koncentrációra.

28. LUNG-YA VÉGSŐ ÁLLAPOTA

Egy szerzetes Lung-yatól ezt kérdezte: - "Hová jutottak a mesterek, amikor elérték a végső állapotot?" - "Betörőkhöz hasonlitottak, akik üres házba lopakodtak" - hangzott a válasz.

Nyogen: Történetünk szerzetese azt hitte, hogy a mesterek olyvalami birtokában vannak, amivel más nem rendelkezik. Holott ennek éppen az ellenkezője igaz: semmit nem birtokolni mindabból, ami másoknak van. Lung-ya válasza felületesnek tünhet, de a kérdezőt illetően helyes. Az utolsó koan után olyformán érdeklődött, mintha holmi vizsgakérdésről volna szó. Álmában sem volt képes a zen-állapotot elképzelni, mégis mohón nyult az áhitott után. Lung-ya ezért utasitotta "üres házba".

Valakit egyszer megkérdeztek, mit hordoz bensőjében, hogy olyan nyugodt és elégedett? A válasz is kérdés volt: mit hordozol bensődben, hogy oly nyugtalan és elégedetlen vagy?

Genro:

Kard élén járt,
folyó jegére lépett;
üres házba hatolt,
hisz lopni nem kivánt.
Visszatért otthonába,
nézte a fölkelő napot,
szemlélte a holdat és csillagokat.
Gondtalanul rótta az utcákat,
élvezte a simogató szellőt.
Azután fölnyitotta kincseskamráját:
még álmodni sem merte volna,
hogy a rengeteg drágaság
kezdettől tulajdona volt.

29. YANG-SHAN KÖSZÖNTI MESTERÉT

Száz napi távollét után Yang-shan köszöntötte Kuei-shan mestert. - "Egész nyáron nem láttalak" - szólt Kuei-shan - "mivel foglalkoztál?" - "Darabka földet miveltem, egy kosárnyi kölest arattam" - válaszolta Yang-shan. - "Nem töltötted haszontalanul az időt" - állapitotta meg Kuei-shan. - "És te mivel töltötted a nyarat?" - érdeklődött Yang-shan. - "Naponkint egyszer étkeztem, és néhány órát aludtam éjfél után" - felelte az idős szerzetes. - "Nem töltötted haszontalanul az időt" - vélekedett Yang-shan, és kinyujtotta nyelvét. - "Valamelyes önbecsülésről tehetnél bizonyságot."

Nyogen: Kuei-shan kolostorában 1500 szerzetes élt, kiknek nagyrésze egész napon át elmélyedésben töltötte idejét a zen-dóban. Néhányan a konyhán, mások a földeken dolgoztak. Mindegyikük a maga módján szolgálta a Dharmát. Mester és tanitvány beszélgetése egymás elismerését tükrözik, de a zen értelmében a tanitvány szavaiból kicseng az önelégültség. Hamis beállitottságára ráébred mestere figyelmeztetése nyomán.

Genro: Kuei-shan kolostorában
nincs szerzetes ki idejét tékozolná.
Csöndes munkával, nyereséggel, veszteséggel
nem törődve, szolgálják a Dharmát.
Szelid madarakon disz a vörös szalag,
de lábaikon mégis bilincsként feszül.
A szerzetes ne ragaszkodjék még szabadságához sem.
Egyikük nyelvet ölt, hogy az ütleget elkerülje,
mely jóakarattal azért érné,
hogy testéről, szelleméről lehulljon a bilincs.

30. T'AI-TSUNG ÁLMA

T'ai-tsung a Sung-dinasztia egyik császára, egy éjszaka azt álmodta, hogy istenség jelent meg előtte. A jelenség arra figyelmeztette, hogy ébressze föl magában a vágyat a megvilágosodás iránt. Reggel az uralkodó megkérdezte udvari papját: - "Miképpen ébresszem föl magamban a vágyat a megvilágosodás iránt?" - A pap nem válaszolt.

Fugai: A császár még akkor sem volt ébren, amikor a kérdést a papjához intézte. Jade-tálat, törölközőt, jeges vizet kellett volna hozzanak a szolgák, hogy a császár arcát megmossák. A pap nem érdemelte meg hivatalát; neki lett volna kötelessége a császárt éberségre ösztönözni. Válaszolni sem tudott: semmirekellő volt.

Nyogen: A császár öntudatlanul vágyott a megvilágosodás után, ezért álmodott róla. A pap tudta, hogy a válasz céltalan, míg a császár gondolkodása dualisztikus. De némasága nem volt elég "beszédes" - nem hatolt az álmodó szivéig.

Genro: A pap helyébe ezt feleltem volna: - "Kérdezte volna felséged az álombeli istenséget." -

Fugai: Jó volna tudnom, hogy mesterem találkozott-e a császár istenségével. Ha igy volna is, a tanács akkor is elkésett.

Nyogen: Mi a megvilágosodás? Mi jelezheti hogy azután törek - szünk? A Buddha megvilágosodásakor mély részvétet érzett mindenek iránt, és elhatározta hogy munkálkodni fog érdekükben. A négyszeres fogadalom kelti föl a vágyat a megvilágosodás iránt.

31. KUEI-SHAN KÉT TISZTSÉGVISELŐ SZERZETEST SZÓLIT MAGA ELÉ

Kuei-shan mester gondnokát szólitotta. Midőn az megjelent, igy szólt: "A gondnokot hivattam, nem téged." A szerzetes nem tudott mit felelni. A mester ezután a szerzetesek előljáróját hivta, és miután az belépett, igy beszélt: "A szerzetesek előljáróját hivattam, nem téged." Az előljáró nem tudott mit válaszolni.

Nyogen: A gondnok a kolostor javait kezeli, az előljáró a zendóban figyelemmel kiséri a szerzetesek gyakorlatait. Történetünk két szereplőjét nem tette elbizakodottá hivataluk, de ha a mester előtt megjelentek, igényt tartottak tanitásaira. Kuei-shan figyelmét e kettős magatartás nem kerülte el, és feddésben részesitette mindkettőjüket.

32. FÉN-YANG MEGZABOLÁZZA AZ EGET

Egy szerzetes e szavakkal fordult Fén-yanghoz: "Ha ezer mérföld körzetében nem mutatkozna felhő az égen, mit tennél?" - "Botommal zaboláznám meg az eget" - válaszolta Fén-yang.- "Miért kárhoztatnád az eget" - folytatta a kérdezősködést a szerzetes "Mivel nincs eső ha szükséges volna, és nincs napsütés ha szeretnénk" - jelentette ki Fén-yang.

Nyogen: A zen-szerzetes fegyelmező eszköze a hosszu bambuszbot. Még a Buddha és a patriarchák sem menekülhetnek e bot elől. E bot rázkódtatja meg a mindenséget. Ha az univerzumban megbomlik a harmónia, Fén-yang botjával igyekszik rendet teremteni. Történetünk szerzetese együgyü álmodozó volt, aki zavartalan boldogság után áhitozott. Fén-yang első válasza figyelmeztetés, a második olyan ami a kérdező szellemi nivójának megfelelt.

33. YÜEH-SHAN MEGOLDJA EGY SZERZETES PROBLÉMÁJÁT

Midőn Yüeh-shan bevégezte reggeli prédikációját, az egyik szerzetes igy szólt: - "Nem boldogulok problémámmal, kérlek segits." - Legközelebbi tanitóbeszédem alkalmával megoldom" - válaszolta Yüeh-shan. Este, amikor a szerzetesek összegyülekeztek, Yüeh-shan ezt mondta: - "Az a szerzetes aki reggel problémája miatt gyötrődött, tüstént lépjen elém." Midőn a szerzetes eléje ért, durván megragadta és igy beszélt: - "Nézzétek ti szerzetesek, ennek a fickónak problémája van!" - Ezután eltolta utjából a szerzetest és szobájába ment, anélkül hogy az esti tanitást megtartotta volna.

Fugai: Nos, szeretett testvérem, te nagyra becsülöd a meditációt. De létezhet-e meditáció probléma nélkül? De ne kérd mestered vagy más segitségét. A mester már reggel megoldotta a problémát, de te nem értetted. Este azután oly hatásos tanitásban részesitett, amelyben kiöntötte szivét.

Nyogen: A közelmultban egy japán pap keresett föl a zen-dóban. - "Mi a zen?" - kérdezte. Ujjamat ajkamra téve sugtam: - "A meditáció helyén nem beszélünk." A könyvtárban megismételte a kérdést. Ujjamat ajkamra téve figyelmeztettem: - "A könyvtárban csöndben olvasunk." A konyhában már szóhozjutni sem engedtem és ezt mondtam: - "E helyen szótlanul főzünk és némán étkezünk." Midőn bucsuzáskor a kapuban álltunk, ujra megszólalt: - "Mi a zen?" - azután távozott.

34. HSÜEH-FÉNG NYILATKOZIK A BUDDHA-TERMÉSZETRŐL

Egy szerzetes ily szavakkal fordult Hsüeh-fénghez: - "Értem, hogy a Çravaka fokozaton az ember Buddha-természetét éjszakai holdként érzékeli, s hogy a Bodhisattva fokozatot elért ember ragyogó napként fogja föl Buddha-természetét. De áruld el nékem, hogyan érzékeled tulajdon Buddha-természetedet?" - Hsüeh-féng válasza három botütés volt. A szerzetes erre egy másik tanitót keresett föl, akinek szintén föltette a kérdést. Ye-t'ou szintén három botütéssel válaszolt.

Nyogen: Aki a buddhizmust tanulmányozza, aki a lét szenvedéseitől szabadulni igyekszik, fölismeri hogy minden szenvedés alapoka a vágy, gyülölködés és nem-tudás. Ha e három méregtől szivünk megtisztul, ugy Buddha-természetünket éjszakai holdként képzelhetjük el. A Çravaka ösvényen haladunk. Aki a buddhizmussal azért foglalkozik, hogy a szenvedő lények megszabaditásán munkálkodjék, az mindenkiben fölismeri a Buddha-természetet; az ragyogó napként jelentkezik szemléletében. Ily fölismerésre jut a Bodhisattva-ösvény vándora.

A szerzetes megállapitásai tehát részben helytállóak, de hibázott amikor Hsüeh-féng Buddha-természete felől érdeklődött. A mester álmából botütésekkel akarta fölébreszteni.

35. LI-SHI KÖLTEMÉNYE

Li-shi, aki harminc évet töltött Tzu-hu hegyén, az alábbi verset irta:

- "Harminc évig időztem Tzu-hu hegyén.
Egyszerü étket, naponkint kétszer fogyasztottam.
Hegyet másztam, majd visszatértem kunyhómba:
megacéloztam izmaimat.
Nincs kortársaim között senki, aki rámismerne."

Nyogen: Madárként, amely nyomot nem hagyva szeli át az égboltozatot, éljen a szerzetes. Lao-tse igy ir: - "Hogy az ellentéteket elkerülhesse, a bölcs nem-cselekvéssel oldja meg föladatait, szavak nélkül tanit..." Történetünk szerzetese a föntiek szellemében igyekezett élni, nem törődve mások véleményével.

Genro: Ha kedve tartja hegyet mászik,
fehér felhők a kisérői.
A nyugalomban az örökkévalóság
üdvét élvezi.
Csak a zen követőire várnak
ily örömök.

36. HOL TALÁLKOZUNK A HALÁL UTÁN?

Tao-wu meglátogatta beteg bátyját Yün-yen szerzetest. - "Hol találkozhatom véled ha meghalsz, és csak holttested hagyod hátra?" - kérdezte. - "Ott találkozunk, ahol senki meg nem születik és senki meg nem hal" - válaszolta a beteg. Tao-wu elégedett volt a felelettel és igy vélekedett: - "Azt kellett volna felelned, hogy nincs oly hely ahol senki nem születik és senki nem hal meg, és ezért egyáltalában nincs szükségünk találkozásra."

Nyogen: Ugy Tao-wu, mint Yün-yen, Yüeh-shan mestertől tanulták a Dharmát. Később mindketten hires mesterekké váltak. Történetünk idején még nem ismerték föl a zen lényegét. Tao-wu rosszul tette,hogy beteg bátyját ily kérdéssel zaklatta. Az anicca /mulandóság/ világában mindannyian a halál elébe megyünk. Egészséges és beteg naponkint szembenáll a halállal a dukkha /szenvedés és állandótlanság/ világában. A buddhista szerzetes tisztában van az anatta /nem-én/ igazságával; dukkha nem érinti, tul jutott az anicca birodalmán.

A beteg szerzetes válasza nem volt ügyetlen, de még tartalmazta a spekuláció nyomát. Helyében igy feleltem volna: - "Ne legyen gondod, véled meditálok amig csak élünk." Tao-wu helyesbitése szőrszálhasogatás. Yün-yen helyében kinevettem volna.

Genro: Tao-wu mindent elveszit, Yün-yen mindent elnyer. Utóbbi igy szól: - "Ott találkozunk...". Előbbi azt mondja: - "... egyáltalában nincs szükségünk találkozásra." Nem kell viszontlássák egymást, ezért fognak találkozni. Találkoznak, mivel nincs szükségük egymás látására.

Igaz barátság független a távolságtól.
Találkozás, nem-találkozás - nem különböznek.
Az öreg, virágzó barackfa északi és déli ágán
egyaránt a tavasz teljessége pompázik.

37. HSÜEH-FÉNG SZENTSÉGE

Egy szerzetes ezt kérdezte Hsüeh-féngtől: - "Hogyan válhat valaki szentté?" - "Nem csak együgyüség révén" - hangzott a válasz. - "És ha valaki személyiségét feledte, válhat igy szentté?" - folytatta a kérdezősködést a szerzetes. - "Amennyiben ez egyedül sajátmagát érinti, talán" - felelte a mester. - "És mi lesz további sorsa" - volt a következő kérdés. - "Méh nem tér vissza az elhagyott kashoz." -

Nyogen: Egy koan megvilágitja e történetet. A tanitvány kérdi: - "Mi a zen?" - "Ta'in" - felelte a mester. A kinai szó jelentése: apa, anya, tulajdon, én; de lehet: bizalmas, összekötött; és mint ige: szeretni, ismerni, szem előtt tartani. Szerzetesünk ugy törek - szik a szentség után, mint a Sufi, aki szeretet után vágyakozik. Hsüeh-féng a zenjét egy mondattal fejezte ki: - "Méh nem tér vissza az elhagyott kashoz." - A zen szerzetes szelleme örökkévalóságtól örökkévalóságig vándorol és semmihez sem ragaszkodik.

38. TÁVOZÁS ÉS VISSZATÉRÉS

A szerzetes kérdése: - "Mit tartasz oly szerzetes felől aki elhagyja kolostorát és nem tér .issza?" - A mester válasza: - "Hálátlan szamár." - A tanitvány uj kérdése: -"És mit tartasz oly szerzetes felől aki elhagyja kolostorát és idő multán visszatér?" - A mester igy felelt: - "Emlékezik a jótéteményekre."

Nyogen: A kolostorba lépő megfogadja, hogy onnan nem távozik mindaddig mig a fölismerés birtokába nem jutott. Ha távozik, ugy ez annyit jelent, hogy célját elérte. Ha azonban a szerzetes azt képzeli hogy valamit elért, ugy elveszitette a zent, és igy kolostorbeli tartózkodása céltalan.

Genro: Az én válaszom ez lett volna: - "Az a szerzetes bolond." Vagy: - "Ravasz róka".

39. HÁROMSZORI SZÓLITÁS

Chung-kuo-shih, a császár tanitója, egyik szerzetesét szólitotta: - "Ying-chén!" - "Igen" - hangzott a válasz. Tanitványát megbirálandó, a mester ujra kiáltott: - "Ying-chén!" - "Igen" - válaszolta másodszor is a megszólitott. A hivás harmadszor is elhangzott: - "Igen" - volt ujra a felelet. - "Tulajdonképpen elnézésed kellen kérnem a szólongatások miatt" - mondta Chung-kuo-shih - "vagy inkább neked kellene bocsánatomat kérni."

Nyogen: Történetünk idején a nagy mester száz évnél is idősebb volt. Ifju tanitványa már birta a Dharma világosságát. A mester szólitására "igen" volt a válasz és ezzel a zen-párbeszéd véget is ért. A mester azonban próbára kivánta tenni a tanitványt és ujra kiáltott. Ying-chén elértette a szándékot és türelmesen ujra felelt, és igy tett harmadszor is.

Genro: Az öreg mester jószivü volt, a tanitvány önzetlen.

40. A KISZÁRADT FOLYAM

Hsüeh-féngtől ezt kérdezte egyik szerzetese: - "Ha a zen vén folyama kiszárad, mi marad vissza?" A mester igy felelt: - "A fe - neketlen viz, amelyet nem láthatsz." A szerzetes tovább kérdezett: - "Miképpen iható e viz?" Hsüeh-féng válasza: - "Száj igénybevétele nélkül." Chao-chou később igy vélekedett: - "Ha nem lehet szájjal inni, ugy orral sem lehet lélegezni." Ujra elhangzott a kérdés: - "Ha a zen vén folyama kiszárad, mi marad vissza?" Chao-chou igy felelt: - "A viz oly keserü lesz mint a kinin." - "És mi történik azzal aki e vizből iszik?" - kiváncsiskodott a szerzetes. - "Elvesziti életét " - volt a válasz. Hsüeh-féng tudomást szerezve a beszélgetésről, megdicsérte Chao-chout: - "Egy Buddha testetöltése. A jövőben nem kellene válaszolnom." És ezidőtől kezdve a jelentkezőket Chao-chouhoz utasitotta.

Nyogen: Mig a zen legparányibb csöppje jelen van, folyama nem száradhat ki teljesen. Minden érkező személyisége szinezi az áramlatát. - "Elvesziti életét" - válasz annyit jelent, hogy föladja a személyiségét.

41. TUNG-SHAN A TRIPITAKÁRÓL

Tung-shan zen-mester igy beszélt: A Tripitaka, a buddhista szentiratok teljes gyüjteménye, egyetlen irásjellel kifejezhető." Pai-yün, egy másik zen-mester, Tung-shan szavait egy verssel világitotta meg:

Minden vonal világos, csak az értelem hiányzik.
Leirni, megkisérelte a Buddha, de hiába...
Miért is ne biznánk meg
Wang urat - a szépirás mesterét?
Amilyen ügyes, talán az ő keze
festi le a kivántat legszebben.

Nyogen: Tung-shan korában 5048 kötet terjedelmü volt a gyüjtemény. Milyen irásjel lehetett az emlitett? Ne tulajdonits Pai-yün versének különös jelentőséget. Lehet hogy szatira és irójára jellemző.

42. A DÉLI HEGY

Shih-shuang a Déli hegyen, Kuan-ch'i az Északi hegyen élt. Egy napon az északi kolostorból a délibe érkezett egy szerzetes, és Shih-shuang igy szólt hozzá: - "Az én déli kolostorom nem áll az északi fölött." A szerzetes nem válaszolt. Visszatérése után beszámolt Kuan-ch'inek, aki igy vélekedett: - "Azt kellett volna felelned: bármely napon kész vagyok belépni a Nirvánába."

Nyogen: Történetünk szerzetese még nem jutott tul a dualisztikus gondolkodáson. Némasága nem volt 'zen-válasz'. A vágy teremti a szenvedést, a szenvedés kelti föl a változás utáni vágyakozást, és igy nincs kiut a saṁsārából. Erre figyelmezteti szerzetesét Kuan-ch'i.

43. A ZEN VÉGIGAZSÁGA

Hsüan-shatól ezt kérdezte egy szerzetes: - "Mikor a régi mesterek a Dharmát szótlanul egy kalapács vagy légyhajtó segitségével fejezték ki, ezzel a zen végigazságára mutattak rá?" - "Nem" - felelte Hsüan-sha. - "Mire utaltak hát?" - Hsüan-sha fölemelte légyhajtóját. - "Mi a zen végigazsága" - érdeklődött tovább a szerzetes. - "Várj amig elérted a megvilágosodást" - volt a válasz.

Nyogen: A kérdező szerzetes az előitéletek rabja volt. Hsüan-sha azt remélte, hogy a válaszul adott "nem" megváltoztatja beállitottságát. Célját azonban nem érte el.

Genro: Hsüan-sha helyében elhajitottam volna légyhajtómat.

Fugai: Mesterem szavai Hsüen-sha segitését szolgálják, kár hogy hentesbárddal akart tyukocskát elejteni.

44. NAN-CH'ÜAN ELUTASIT SZERZETEST ÉS VILÁGIT

Nan-ch'üen előtt meghajolt egy szerzetes. A mester igy beszélt hozzá: - "Tul sok van benned egy világiból." A szerzetes erre összetette kezeit. - "Tul sok van benned egy szerzetesből" - szólt Nan-ch'üan. A szerzetes néma maradt. Egy másik mester az esetről igy vélekedett: - "A szerzetes helyében szétnyitottam volna kezeimet és hátrálva távoztam volna."

Nyogen: Történetünk szerzetese amikor sazenre jelentkezett nem alkalmazkodott a zen-dóba való be- és kilépés előirásaihoz. Nan-ch'üan szavai szavaira változtatott magatartásán. Hová lett szabadsága? Az emberekben tul sok van ebből vagy amabból, sokan szabadságukat bálványrombolással akarják bizonyitani. Egy valóban szabad ember nem szorul bizonyitékokra. Aki semmihez nem ragaszkodik, nem törődik az előirásokkal. Hátrálva távozhat - mindegy.

Genro: Nan-ch'üan helyében ezt mondtam volna: - "Ostoba vagy." A másik mesternek pedig: - "Bolond vagy." - Az igazi szabadságnak nincs szine - ezért nem látható - és nincs hangja - ezért nem hallható.

Szabad embernek üres a keze.
Előre nem tervez és tettei
megfelelnek mások cselekvésének.
Nan-ch'üan ügyes mester,
megoldotta a csomót.

45. YÜ-TI A BUDDHA UTÁN ÉRDEKLŐDIK

Yü-ti a kormány elnöke ezt kérdezte Tao-t'ung zen-mestertől: - "Mi a Buddha?" - A mester rávágta: - "Kegyelmességed!" - "Igen" - válaszolta jámboran a miniszter. Erre a mester: - "Mi más után kutatsz hát?"

Nyogen: Yü-ti a mesterek nyilatkozatait gyüjtötte nagy szenvedéllyel. A zent oly mértékben ismerte, hogy sok választ helyesen tudott értékelni. A fönti válasz azonban készületlenül érte, és még azt is feledte hogy mit kérdezett. Az "igen" oly magától értetődően hangzott el, mint gyermek válasza, aki anyjának felel.

Genro: A kegyelmes ur beverhette fejét, de nem hiszem hogy a Buddhába ütközött volna.

Ne keress halat a fa tetején,
bambuszt a fazekadban.
Buddha, Buddha és ujra Buddha....
Üres zsinóron pénz után
hiába kutat a balga.

46. AZ ÉRTELEM IRÁSJELE

Egy öreg kinai szerzetes az értelem irásjelét festette kis háza ajtajára, ablakára és falára. Fa-yén ezt helytelenitve, igy szólt: - "Az ajtón a "bejárat" irásjelnek kell szerepelni, és hasonlóképpen az ablakon és falon a megfelelőknek." Hsüan-chüch azonban ezt vála - szolta: - "Az ajtóról irásjel nélkül is nyilvánvaló hogy micsoda, és ilyenformán ablak és fal is nélkülözhetik az irásjeleket."

Nyogen: A szerzetes ajtóban, ablakban és falban is az értelem manifesztációját látta. Miként Hegel, a világot gondolatfolyamatnak tekintette. Fa-yén bizonyos fokig egyetértett a szerzetessel, de másképpen fejezte ki magát. Ezt is mondhatta volna: - "Ajtó, ablak és fal önmagukban is elegendőek, miért jelölöd azokat értelemként?" -

Genro: Magam részéről az "ablak" jelét az ajtóra, a "fal" jelét az ablakra, és az "ajtó" jelét a falra irom.

Nyogen: Hogy Genrot megérthessük nemcsak a házba kell belépnünk, de a házat is magunkba kell fogadnunk.

47. CHAO-CHOU MEGMÉRI A VIZÁLLÁST

Egy napon Chao-chou meglátogatta rendtestvére zen-dóját. Botját kezében tartva először nyugat felé, majd kelet irányába nézett. - "Mit cselekszel?" - kérdezte a házigazda. - "A vizállást mérem" - válaszolta Chao-chou. - "Csöppnyi viz sem található itt, hogyan is mérhetnéd?" - hangzott az uj kérdés. Chao-chou falnak támasztva botját eltávozott.

Nyogen: Vándorutján a zen-szerzetes botjával a gázlók vizállását méri. Chu-yü nemrégiben nyitotta meg zen-dóját, és Chao-chou kiváncsi volt, birtokolja-e a zent. Nyugat és kelet felé tekintve tapasztalta a zen-dó kiegyensulyozott atmoszféráját. Botját hátrahagyva figyelmeztetésül, távozott volna akkor is, ha Chu-yü nem érdeklődik cselekedete felől.

A Gyémánt Sūtrában ezt olvashatjuk: - "Mit gondolsz Subhuti, igy gondolkodnék egy Sotapanna: elnyertem a Srotapatti gyümölcsét." - "Nem, Legtiszteltebb" - válaszolta Subhuti - "igy nem vélekednék. Hogy miért? Mivel a Sotapanna jelentése: 'az áramlatba belépni', és itt nem lehetséges a belépés. Aki a formák, hangok, szagok, izek, tapintás és a tulajdonságok világába be nem lép, azt Sotapannának nevezzük." Chu-yü megvalósitotta a 'nem-ragaszkodást', ezért mondotta: - "Csöppnyi viz sem található itt..."

48. TI-TS'ANG BUDDHIZMUSA

Ti-ts'ang vendégül látta Pao-fu egyik tanitványát és ezt kérdezte tőle: - "Miképp oktatja néked mestered a buddhizmust?" - "Mesterünk fölszólit, hogy hunyjuk be szemünket, dugjuk be fülünket, állitsuk meg gondolatainkat; hogy ne lássunk, ne halljunk, ne gondoljunk rosszat" - felelte a szerzetes. - "Én nem kivánom, hogy szemedet lehunyd és mégsem látsz semmit. Nem kérlek, hogy füled bedugd és mégsem hallasz semmit. Az sem mondom, hogy állitsd le gondolkodásod, és ennek ellenére sem keletkezik gondolat."

Nyogen: Szerzetesünk kezdő volt; fölösleges dolgokkal foglalkozott, ezért mestere a buddhizmus elemeire oktatta. Mivel a zen oktatása mindenkor a tanitvány képességeihez igazodik, igy kellett volna felelnie: - "Mesterem arra szólit föl e n g e m ..." Ti-ts'ang tanitása meghaladta a szerzetes szellemi fölkészültségét.

Genro: Nem kérem, hogy hunyjátok be szemeteket, csak arra feleljetek mi a szem. Nem kérem, hogy dugjátok be fületeket, csak arra feleljetek mi a fül. Nem kérem, hogy állitsátok le gondolataitokat, csak arra feleljetek mi a gondolkodás.

49. HSÜAN-SHA LEVELE

Hsüan-sha levelet küldött mesterének. Hsüeh-féng szerzetesei körében nyitotta föl a küldeményt. A boritékban három üres lap volt. Fölmutatta a lapokat és igy szólt: - "Értitek?" - Választ nem kapván igy folytatta: - "Fiam pontosan azt irta nékem, amire gondolok." Midőn a küldönc visszatérve elbeszélte tapasztalatait, Hsüan-sha igy vélekedett: - "Öreg mesterem gyermek lett ujra."

Nyogen: Hsüan-sha mielőtt rendtag lett volna, müveletlen halász volt. Hsüeh-féng vezetésével elnyerte a Dharmát. Történetünk idején már hires mester volt, és Hsüeh-féng büszke lévén tanitványára, a levelet megmutatta szerzeteseinek. A szerzetesek pompás irásmüre voltak fölkészülve, és ezért az "értitek?" kérdésre nem tudtak mit válaszolni.

50. I-CHUNG A DHARMÁRA OKTAT

I-chung a Dharma magyarázatára készült, amikor egy világi hivő fölemelkedett és elindult nyugati irányba. Erre egy szerzetes válaszul keleti irányba indult. - "A világi fölfogta a zent, a szerzetes nem" - szólt I-chung. - "Köszönöm az elimerést" - mondta a világi. A mester botütéssel válaszolt. Ezután a szerzetes szólalt meg: "Kérlak részesits tanitásban." Ujra ütleg volt a válasz. I-chung ezt követően igy beszélt: - "Ki tudná e koant megválaszolni?" Senki nem felelt. - "Akkor én felelek" - szólt a mester, és botját elhajitva visszavonult.

Nyogen: A Dharmát lehetőleg kevés szóval kell kifejezni. A mester vagy elégedett vagy kifogásol; ezzel vége az oktatásnak.

Fugai: A világi hivő: "A reggeli felhő megjelenik a barlang fölött". A szerzetes: "Az esti zápor kopog a kunyhó ablakán." I-chung ezt is mondhatta volna: "A cukor édes, a bors erős." A világi megérdemelte a verést, mert elismeréshez ragaszkodott. A szerzetes is ütleget érdemelt, mert siettetni akarta tökéletesedését.

51. PAO-FU TEMPLOMA

Egy alkalommal Pao-fu ily szavakkal fordult szerzeteseihez: - "Ha valaki a templom mögött halad el, találkozik Livel és Changgal. Ha azonban előtte halad el, ugy nem lát senki t. Hogyan lehetséges ez? A két ut közül melyik a jobb?" Az egyik szerzetes ezt felelte: - "Valami hibázik a látás körül. Ha nem látunk senkit, nem beszélhetünk előnyösebbről." A mester megszidta: - "Te ostoba, a templom esetében nem igy áll a dolog." - A szerzetes ellenvetése igy hangzott: - "Bár a templom nem látható, valamit mégis látni kellene." A mester igy végezte: - "Csak a templomról beszéltem, semmi másról."

Nyogen: A templom a valóság. Azzal szemben állva, mást nem láthatunk, mivel tul van minden megkülönböztetésen. Tömeg közepette is tartózkodhatunk anélkül hogy bárkit is fölismernénk, sőt önmagunkról is megfeledkezhetünk. Erre céloz Pao-fu, amikor a templom megpillantásáról beszél. Ha azonban a templom mögött járunk másokat is észreveszünk. Ha meditáció közben kép merül föl, ugy az nem meditáció hanem álmodozás.

Sōen Shaku: A lét változás és mulandóság. Aki tisztában van a lényeggel a végesben meglátja a végtelent, az érzékiben fölismeri az érzékfelettit.

52. HUA-YEN VISSZATÉR A LÁTSZATVILÁGBA

Egy szerzetes ezt kérdezte Hua-yentől: - "Hogyan tér vissza egy megvilágosodott a látszatvilágba?" - A mester igy felelt: - "Törött tükör nem tükör többé, lehullott virág nem tér vissza szárára."

Nyogen: A tapasztalatokon tuli elképzelhetetlen. A választ csak maga a megvilágosodott ismerheti. A buddhizmus tanitása szerint mindenki elérheti a buddhaság állapotát. A Bodhisattva számára nem létezik két világ: látszat és valóság.

Genro: Válaszom egy régi kinai vers:

Nézd: az alkonyi izzásban
világit a kőfal a tó partján.
Felhő közelit, az erdő fölé ér,
majd elnyeli az egész falut.

53. HAI-CHUNG ELÜZI TANITVÁNYÁT

Tan-shai látogatásakor Hai-chung éppen aludt. - "Idehaza van a mester?" - kérdezte az egyik tanitványtól. - "Igen, de nem kiván senkit sem fogadni." - "Valóban érthetően közlöd a tényállást" - jegyezte meg Tan-shai. - "Köszönöm elismerésed; de ha maga a Buddha érkeznék, mesterem őrá sem volna kiváncsi." - "Jó tanitvány lehetsz, mestered büszke lehet rád" - mondta még Tan-shai és távozott a kolostorból. Hui-chung fölébredvén értesült a történtekről. Botot ragadott és elüzte Tan-yüant, a tanitványt.

Nyogen: Tan-yüan kérkedett a zenben elért eredményeivel. Tan-shai szavai hallatán szégyenkeznie kellett volna. Az a tény azonban, hogy végül Tan-yüan lett Hai-chung utóda, bizonyitja hogy nincs reménytelen eset, és minden lényben benne lakozik a Buddha-természet.

54. YEN-T'OU KÉT ÉTKEZÉSE

Ch'in-shan meglátogatta a visszavonultságban élő Yen-t'out és ezt kérdezte: - "Testvérem, hozzájutsz-e rendszeresen két étkezéshez?" - "A Chang család negyedik fia gondoskodik szükségleteimről, valóban nagy hálát érzek iránta" - felelte Yen-t'ou. - "Ha valamit elmulasztanál, ugy ökörként születsz ujra, és adósságaid is meg kell fizetned" - intette a látogató. Yen-t'ou ökleit homlokához szoritotta, de nem válaszolt. - "Ha szarvakra célzol, ugy ujjaid ki kellene nyujtanod" - vélte Ch'in-shan. Yen-t'ou fölkiáltott: - "Hei!" Ch'in-shan nem értvén ennek értelmét, igy folytatta: - "Ha valami magas - rendüről van tudomásod, miért nem közlöd vélem?" Yen-t'ou sziszegő hangot hallatott és igy szólt: - "Mint én, harminc éve foglalkozol a Tannal és még egyre vándoruton vagy. Nics dolgunk egymással. Távozz!" Véletlenül arra járt a Chang család negyedik fia és részvétet érezvén otthonába vezette Ch'in-shant. - "Harminc évig jó barátok voltunk" - panaszkodott Ch'in-shan - "és most, amikor valami magasrendü birtokába jutott, vonakodik azt velem közölni." Álmatlan éjszaka után visszatért Yen-t'ouhoz. - "Testvérem" - kérte - "légy oly jó és fejtsd ki nékem a Dharmát." Ez megtörténvén Ch'in-shan hazatért.

Nyogen: Ch'in-shan nem tudta hogy barátja célhozért, és ezért ezt a babonás hiedelmet hangoztatta, hogy ökörként ujraszületve fizetnie kell minden adósságáért. Később ráébredt tévedésére és bünbánó szivvel visszatért Yen-t'ou házába. Immár alkalmas volt a Tan befogadására.

55. MU-CHOU "OKTONDI" SZERZETESTÁRSA

Mu-chou ismeretlen szerzetessel találkozván, igy köszöntötte: - "Tiszteletreméltó ur!" A szerzetes hátrafordult. - "Oktondi" - kiáltotta Mu-chou, majd mindketten folytatták utjukat. Az esetről évek multán Hsüeh-tou igy vélekedett: - "A balga Mu-chounak nem volt iagaza. Hiszen a szerzetes visszafordult, miért volt oktondi?" Később Hui-t'ang igy foglalt állást: - "A balga Hsüeh-tounak nem volt iagaza. Hiszen a szerzetes visszafordult, miért ne nevezték volna oktondinak?"

Nyogen: A szerzetesek "testvérnek" szólitják egymást, az idegenek a "tiszteletreméltó ur" megszólitást használják. Midőn Mu-chou megszólalt gondolata volt hangja, és hangja gondolata. Ha egy szerzetes csak a hang után igazodik, valóban oktondi. Hsüeh-tou a hátrafordulásban fölismerte a zen szellemét, ezért kifogásolta Mu-chou viselkedését. Hui-t'ang attól tartva hogy Hsüeh-tou megállapitása félrevezető lehet, ellenvéleményt nyilvánitott.

Wu-tou: - "Zen-mestert ne szóval, de hallgatással köszönts. Mit teszel tehát?"

56. LU-TSU FALNAK FORDUL

Mikor szerzetesek és világiak oktatásra jelentkeztek és kérdéseket tettek föl, Lu-tsu rendszerint hátat forditott nekik. Nan-ch'üan birálta e magatartást: - "Arra biztatom szerzeteseimet, hogy képzeljék magukat a Buddhát megelőző időbe, de csak kevesen fogják föl zenem értelmét. Falnak fordulni, mint azt Lu-tsu teszi, legcsekélyebb mértékben sem segit a szerzeteseknek."

Nyogen: Különösek a zen-szerzetesek; ha egyikük feheret mond, a másik feketéről beszél. Pedig nem áll szándékukban egymásnak ellentmondani. A szintelen szinére akarnak utalni. Lu-tsu falnak fordul. Kifejező tanitás! E magatartás gyakori ismétlése azonban utánzásra csábit. Nan-ch'üan erre figyelmeztet, de elismeri Lu-tsu zenét.

Genro: Találkozni szeretnél Lu-tsuval? Menj föl a hegycsucsra hová ember nem juthat. Találkozni kivánsz Nan-ch'üannal? Szemléld az aláhulló őszi levelet.

Nincs messze a szentély.
Az odavezető ut járható.
Ha odaérsz, ahová vezetőd irányitott,
keskeny, mohával boritott ösvény
amit találsz.

57. LIN-CHI JELTELFN EMBERE

Lin-chi igy beszélt: - "Létezik egy hus-vér jeltelen ember, ki- és bejár házatok kapuján. Ha még nem ébredtetek e tényre, e pilla - natban eszméljetek rá." Egy szerzetes ezt kérdezte: - "Kicsoda egy jeltelen ember?" Lin-chi galléron ragadta a kérdezőt és igy kiáltott: - "Beszélj! Beszélj!" A kérdező megijedt és néma maradt. Lin-chi erre megütötte és ezt mondta: - "Ez a jeltelen ember semmire sem használható."

Nyogen: A jeltelen ember nem férfi és nem asszony, nem fiatal és nem öreg, nem bölcs és nem balga, nem létező és nem nem-létező. Nem fia istennek és nem leszármazottja a sátánnak. Lin-chi szerint hus-vér ember, de ne engedjétek félrevezetni magatokat. Ez a jeltelen ember m a g a a hus és vér; ne higyjétek, hogy bárhol máshol föllelhető. Az érzéki benyomásokat öt "kapu" közvetiti: szem, fül, orr, száj és bőr. Képzetünkben öt különböző világ jelenik meg. Lin-chi e külsőségekben a jeltelen ember "fogásait" látja.

58. AVALOKITESHVARA SZOBRA

A koreaiak megbiztak egy Cheh-kiangi szobrászt Avalokiteshvara faszobrának elkészitésével. A kész müvet behajózás céljából Tsient'ang kikötőjébe szállitották. Itt a szobor mintha földbe gyökerezett volna, senki nem tudta helyéből elmozditani. Korea és Kina közti tárgyalások eredményeképpen, elhatározták hogy a szobrot nem viszik el Kinából. Ezt követően a szobor visszanyerte eredeti sulyát, majd Ming-chou templomában állitották föl. Egy látogató meghajolt a szobor előtt és igy szólt: - "A Sūtrák szerint Avalokiteshvara csodás képességekkel bir, és a tiz égtáj bármely pontján képes megjelenni. Hogyan lehetséges, hogy koreai utja mégis meghiusult?"

Nyogen: A szobrász müve tökéletes volt és a kinaiak nem szivesen váltak volna meg tőle. Babona és tömegszuggesztió azután megtették a magukét. Avalokiteshvara az irgalom megszemélyesitője. A művész e tulajdonságát alkotásában kifejezte. De mindenki képes a maga módján bármit kifejezni. A koreaiak saját kulturájukat alkalmazva kellett volna jelképet alkossanak.

Genro: Minden táj szinhelye megnyilvánulásának; miért kellett volna Koreába utazzék?

Csukott szem Avalokiteshvarát nem láthatja.
Idegentől ne kivánd, hogy néked szobrot faragjon.
A mozdithatatlan szobor nem az igazi Avalokiteshvara.
A templom szobra nem az igazi Avalokiteshvara.
A hajó üresen tér vissza Koreába.
Nyisd ki szemed és láss:
te vagy az igazi Avalokiteshvara!

59. WU-YEH AZ ELKÉPZELÉSEKRŐL

Wu-yeh a nép tanitója mondta: - "Ha valaki elképzelések rabja a bölcseket és mindennapiakat illetően, ugy bárha ezek pókfonálhoz volnának hasonlóak, mégis elég erősek, hogy lehuzzák az állatok világába."

Nyogen: Wu-yeh, Ma-tsu tanitványa egy ideig a császár tanitója volt. Eredeti neve Ta-t'a, de a császár adományozta néven /Wu-yeh = karma-nélküli/ tisztelik. Igy tanitott: - "Ha halálotok óráján nem sikerül megsemmisitenetek a bölcsekről és mindennapiakról alkotott elképzeléseiteket, ugy szamárként vagy lóként kell ujraszületnetek." Genro e tanitást a fönti formában adta vissza. A buddhizmus elveti a személyes és halhatatlan lélek fogalmát. De idegen tőle az emberi és állati lét merev elhatárolása is.

Bölcsek, középszerüek,
szamarak és lovak - egyaránt lerántanak,
hacsak egy hajszál árnyékához is ragaszkodnál.
Értőek legyetek, szélsőségektől mentesek.
A bölcsek tudják: betegek vagytok
és könnyeket ontanak értetek.

60. A FATÁMLA

Nan-ch'üan kolostorában a szakács vendégül látta a kertészt. Étkezés közben egy madár énekét hallgatták. A kertész megkopogtatta a fatámlát, mire a madár uj dalba kezdett. Megismételte a kpogtatást, mire a madár elnémult. - "Érted?" - kérdezte. - "Nem" - válaszolta a másik. Erre a kertész harmadszor is kopogott a fatámlán.

Nyogen: A madár, természetének megfelelően, énekelt. A kopogtatásra uj dal hangzott fel, de a második kopogásra a madár elné - mult. A szakács a vágyak világában élt, füle még nem vált "hallóvá".

Genro: A madár énekel, ilyen a természete. A kertész kopog a fatáblán. Ez minden. Miért nem érti ezt a szakács? Biztosan motoszkál valami a fejében.

61. YÜN-MÉN SZENT GYÜMÖLCSEI

Yün-mén a "Szent fák temploma" nevü kolostor lakója volt. Egy alkalommal meglátogatta egy kormánytisztviselő és ezt kérdezte tőle: - "Megértek-e már szent gyümölcseid?" - "Eddig még senki nem nevezte e gyümölcsöket éretlennek" - hangzott a válasz.

Nyogen: A tisztviselő tudta, hogy a fák neve a bölcsesség gyümölcseire utal, és Yün-mén zenje után érdeklődött. Yün-mén válaszában a zen gyümölcse nyilvánul meg.

Genro: Zenje nem érett, szavai erőtlenek.

Fugai: Nekem tetszik e zöld gyümölcs.

Genro: A gyökértelen szent fa szent gyümölcsöt érlel.
Mennyi lehet? Egy, kettő, három...
Nem pirosak, nem zöldek. Vegyél!
Kemények, mint a vasgolyó.
A kinai megkisérelte Yün-mén szent templomának
gyümölcsét kettéharapni; fogaiba került e kisérlet.
Nem tudta hogy oly nagyok,
eget és földet befogadók,
minden lényt magukba rejtők.

62. NAN-CH'ÜAN KIS KUNYHÓJA

Nan-ch'üan aki a hegyekben egy kis kunyhóban lakott, látogatót kapott. Idegen szerzetes érkezett, amikor földecskéjét készült megmüvelni. Nan-ch'üan e szavakkal üdvözölte a látogatót: - "Érezd magad otthon, készits ebédet és a maradékból hozz nekem is a földre; az ut egyenesen odavezet." Nan-ch'üan egész napon át keményen dolgozott és este éhesen tért meg otthonába. Az idegen jó ebédet készitett magának, minden maradékot kidobott és a konyhaeszközöket is összetörte. Nan-ch'üan az idegent alva találta kunyhójában. Midőn azonban fáradtan melléje feküdt, az fölkelt és eltávozott. Évekkel később Nan-ch'üan elbeszélte a történteket tanitványainak és ezt füzte hozzá: - "Kiváló szerzetes volt, még ma is szivesen látnám."

Nyogen: A zen elveszi az éhező étkét, kiveszi a katona kezéből a kardot.

63. YÜEH-SHAN ELŐADÁSA

Yüeh-shan már hosszabb ideje nem tartott előadást. A szerzetesek előljárója igy szólt: - "A szerzetesek kigunyolják előadásaidat. - "Harangozz gyülekezőre" - parancsolta Yüeh-shan. Midőn azonban valamennyien összegyülekeztek szótlanul visszatért szobájába. Az előljáró követte: - "Előadást igértél. Miért gondoltad meg magad?" A mester igy válaszolt: - "A sūtrákat magyarázzák a sūtrák értői, a shastrákról tartsanak fölolvasást a shastrák értői. Miért vagytok eg öreg szerzetes terhére?"

Nyogen: Ha a Buddha utmutatása szerint élsz, a sūtrák és shastrák nem birnak jelentőséggel. Yüeh-shan példamutatása az igazi tanitás.

Genro: Mint a telihold:
Yüeh-shan zenje
ezer mérföldre világit.
A balgák elfödik szemeiket,
nem látják a zen igazságát.
Gyülekezőre harang szól,
de a mester visszavonul szobájába.
Csodás példa: maga a zen;
mélyértelmü tanitás: ez a zen!

64. CHING-CH'ING NAGY BOTJA

Ching-ch'ing egy érkező szerzetestől megkérdezte, hogy honnan jött. - "A Hármas Hegységből" - mondta a szerzetes. - "És hol töltötted remeteséged idejét?" - érdeklődött tovább Ching-ch'ing. - "Az Ötös Hegységben" - volt a válasz. - "Harminc ütést érdemelsz, rád is mérem nagy botommal" - szólt Ching-ch'ing. - "Mivel szolgáltam rá erre?" - kérdezte a szerzetes. - "Mivel elhagytad az egyik kolostort és egy másikat kerestél föl."

Nyogen: Ha uj szerzetes érkezik, rendszerint érdeklődnek előző tartózkodási helye felől. Történetünk szerzetese ugy vélte hogy ez magánügye. Csak tájakról beszélt és nem árulta el a kolostorok neveit. Végeredményben szerzetes volt aki válaszaiból következtetve képzelt szabadsághoz ragaszkodott.

65. A LEGCSODÁSABB ESEMÉNY

Egy szerzetes ezt kérdezte Pai-changtól: - "Mi a világ legcsodásabb eseménye?" - "Itt ülök a hegy csucsán" - hangzott a válasz. A kérdező tisztelettel meghajolt. Pai-çhang rávert botjával.

Nyogen: A Shodo-ka /"Megvalósulás Éneke"/ -ban ezt mondja Yoka-daishi: "A Tathāgatával akkor társaloghatunk, ha belépünk a formanélküli világba". A szerzetes meghajolt; Pai-chang rávert botjával. Szemléletében kivánta a "formát" összetörni.

66. TAO-WU LEGMÉLYEBB MÉLYSÉGE

Tao-wu magas meditációs-ülésen ült, midőn egy belépő szerzetes ezt kérdezte tőle: - "Mi a Tan legmélyebb mélysége?" Tao-wu leszállt az ülésről és a földre térdelve igy szólt: - "Messziről jöttél hozzám, de nincs válaszom számodra."

Fugai: Légy óvatos, veszélyt rejt számodra a tenger mélye.

Nyogen: Igy van, a szerezetes nem ismeri föl a veszélyt, bár közel van a megfulladáshoz. A kolostorban mély csönd uralkodik, a szerzetes azt hiszi hogy ez valami rendkivüli. Miért nem csatlakozik az elmélyedőkhöz?

Genro: Tao-wu elérte a zen mélységének legmélyét.

Hatalmas, mély a tenger.
A négy égtáj felé határtalan!
Ha Tao-wu leszáll magas üléséről,
nincs viz, nincs mélység.

Fugai: Tul van óriásin és parányin,
tul jutott magason és mélyen.
Félek - szeretett mesteremet fulladás fenyegeti,
mivel nagy a szive és minden lényt
szeretetébe fogad.

67. CH'IEN-FÉNG VÁNDORLÁSA

Ch'ien-féng kérdezi: - "Milyen szemekkel rendelkeznek, akik bejárták az öt világot?"

Nyogen: Hakuin a 'Zazen Wasan'-ban /: Meditációs Ének/ ezt mondja: - "Be kell járjuk az öt világot, mert elvesztünk a nem - tudás sötétségében." Az öt világ: Manusya: emberi fokozat, normális kedélyállapot; Asura: érzés és vágy egynsulyának megbomlása; Tiryagyoni: állati fokozat, az értelem eltünése; Preta: éhező ördög, szenvedő lény; Naraka: pokoli kinok állapota.

Fugai: - "Milyen szemekkel rendelkeznek, akik nem járják be az öt világot?"

Nyogen: Reggel mosolyogva ébredünk, estére komor a képünk. Igy szállunk alá egy napon belül az emberi fokról az állatira. Két fajta szem volna? Az ezerszemü Avalokiteshvarának is csak egyetlen igazi szeme van!

Genro: Az egész világ az én kertem,
a madarak az én dalomat éneklik,
a szél az én lélegzetem,
a majmok tánca az én táncom,
a ficánkoló hal az én szabadságom kifejezője.
Az esti hold ezernyi tóban tükröződik.
De ha hegy takarja a holdat, tünik minden kép.
Szeretem a tavaszt hirdető virágokat,
az őszi leveleket - mily boldogitó vándorlás!

68. YÜN-MÉN HÁROM NAPJA

Yün-mén mondta: - "Az ember három nap alatt megváltozhat. Hogyan áll a dolog véletek?" És választ nem várva hozzátette:- "Ezer alatt."

Nyogen: A napok száma nem lényeges. Yün-mén mellett tanulással eltötött év is lehet eredménytelen. "Ezer alatt" nem vonatkozik sem számra sem időre. Mint Kegon követője vallotta: egy perc lehet ezer év, és ezer év nem több mint egyetlen perc.

Fugai: Nem három nap, de minden ki- és belégzés megváltoztathatja az embert.

69. A KORMÁNYTISZTVISELŐ

A kormánytisztviselő Chén-ts'aotól, egy csoport szerzetes közeledtére, ezt kérdezte egyik társa: - "Vándor-szerzetesek volnának?" - "Nem" - felelte Chén-ts'ao. - "Honnan tudod, hogy nem azok?" - "Vizsgáljuk meg őket" - szólt Chén-ts'ao, és fölkiáltott: - "Hé, ti szerzetesek!" Szavai hallatára valamennyien rátekintettek. - "Nos" - mondta Chén-ts'ao - "hát nem megmondtam?"

Nyogen: Chén-ts'ao "nem"-je a milliónyi megkülönböztetés tagadása.

Genro: Chén-ts'ao délkelet felé tekintett, mig értelme északnyugaton időzött.

70. CHAO-CHOU LAKÓHELYE

Yün-chü meglátogatta Chao-chout és ezt kérdezte tőle: - "Vénségedre miért nem keresel magadnak végleges lakóhelyet?" - "Hol találhatnék ilyet?" - érdeklődött Chao-chou. - "Fönt a hegyen van egy öreg, düledező szentély" - vélte Yün-chü. - "Te miért nem élsz ott" - szólt Chao-chou. Később Chu-yü kereste föl Chao-chout és szintén megkérdezte: - "Vénségedre miért nem keresel magadnak végleges lakóhelyet?" - "Hol találhatnék ilyet" - érdeklődött ismét Chao-chou. - "Nem ismered vénségedre e helyet?" - csodálkozott Chu-yü. Erre a válasz igy hangzott: - "Harminc éven át paripán lovagoltam, de ma egy szamár vetett le hátáról."

Nyogen: Chao-chou sorra kereste föl a mestereket, de [illegible] van éves korában még egyre vándorszerzetesként járta az országot. Már régen birtokolta a zent, de sok mester és tanitvány még kételekedett benne. Chao-chou tudta hol van i g a z i lakóhelye és válaszában utalt a helyes fölismerésre.

71. YÜN-MÉN CSALÁDI HAGYOMÁNYA

Egy szerzetes megkérdezte Yün-méntől: - "Miben áll családi hagyományod?" Yün-mén igy válaszolt: - "Látod hogyan érkeznek a házba a tanitványok, hogy irni és olvasni tanuljanak."

Nyogen: Yün-mén nem utasitott vissza egyetlen jelentkezőt sem. A Kegon-filozófia értelmében: Az egy mindenben, minden az egyben.

Genro: A sok tanitvány a zen-család hagyományaiban részesült.

Fugai: Yün-mén az iskolamester szerepét vállalta.

72. PAO-SHOU ELFORDUL

Chao-chou találkozni kivánt Pao-shouval; az a közeledőt megpillantva elfordult. Chao-chou szőnyegére térdelve köszöntötte Pao-shout, de az nyomban szobájába vonult vissza. Chao-chou összehajtogatta szőnyegét és eltávozott.

Nyogen: Pao-shou ismerte a zen lényegét. Chao-chou tudta ezt és tiszteletét kifejezendő vonult vissza.

Han-shan fölszólitott egy szerzetest, mutatná meg hogyan meditál. A szerzetes fölvette a 'lótusz-testhelyzetet', de Han-shan rákiál - tott: - "Ostoba! Távozz, elég kő-Buddhát láthatunk a templomban."

73. HSÜEH-FÉNG ELUTASIT EGY SZERZETEST

Egy szerzetes Hsüeh-féng elé lépett és szabályos meghajlással köszöntötte. Hsüeh-féng öt botütést mért a szerzetesre. - "Mit vétettem?" - kérdezte a szerzetes. A válasz további öt botütés volt, majd távozásra szólitották föl.

Nyogen: A szerzetes nem ismerte föl jótevőjét. Még egyszer meg kellett volna hajoljon, mielőtt elzavarják.

Fugai: Hsüeh-féng szegletes botot kisérelt meg kerek lyukon átdugni.

Genro: Hsüeh-féng zenje nagyszülő jósága.
Irja hajó oldalára az elveszett kard jelét.
Mint Lin-chi meséje, aki háromszor bökött
Ta-yü bordái közé.

Nyogen: A balga tengerbe ejtette kardját, majd a hajó oldalára irta a kard jelét. Igy akarta megjelölni a kard elveszitésének helyét. Lin-chi a buddhizmus lényege felől érdeklődött Huang-ponál. Válaszul verésben részesült. Ta-yühöz fordult panaszával, akitől ezt a választ kapta: - "Huang-po jótevőd. Bolond vagy ha nem érted!" Lin-chi fölismerésre jutott és háromszor Ta-yü bordái közé bökött.

74. KIJELÖLTETIK EGY KOLOSTOR ALAPITÓJA

Kuei-shan aki Pai-chang irányitásával zent gyakorolt, a kolostor szakácsa volt. Suma-t'ou a kolostorba érkezvén közölte Pai-changgal, hogy Takuei-shan hegyén alkalmas helyet talált uj kolostor számára.

Fugai: Ki lehetne lakója?

Pai-chang ezt kérdezte: - "Mit szólnál hozzám?"

Fugai: Ne tréfálj.

Suma-t'ou igy felelt: - "Gazdag kolostort tervezünk, és te szegénységre születtél. Ha ott laknál ötszáz szerzetesed is lehetne."

Fugai: Honnét veszed ezt?

- "E kolostor nyujtson menedéket több mint ezer szerzetesnek."

Fugai: Ez minden?

- "Nem keresnél alkalmas személyt szerzeteseim között?"

Fugai: Hol a szemed, hogy szerzetest választhatnál?

Suma-t'ou: - "Kuei-shan a szakács megfelelne."

Fugai: Ostobaság!

Pai-chang elküldött a szakácsért és közölte vele az ajánlatot.

Fugai: Csak ne oly sietve.

A szerzetesek előljárója igy szólt: - "Ki állapithatja meg, hogy a szakács megfelelőbb mint az előljáró?"

Fugai: Nem vagy tisztában önmagaddal.

Pai-chang összehivta a szerzeteseket, hogy tegyék meg észrevételeiket.

Fugai: Igazságos biró!

Pai-chang a vizeskorsóra mutatva igy szólt: - "Mondjátok meg mi ez, de anélkül hogy nevén neveznétek."

Fugai: Látom a mester villámló tekintetét.

Az előljáró: - "Minden bizonnyal nem facipő."

Fugai: Ezt nevezem előljárónak!

Pai-chang kuei-shanhoz fordult. Az fölrugta a korsót el elhagyta a szobát.

Fugai: Semmi uj.

Pai-chang mosolyogva igy szólt: - "Az előljáró veszitett."

Fugai: Igazságos biró!

Kuei-shan lett az uj kolostor vezetője és hosszu évek során több mint ezer szerzetest oktatott zenre.

Fugai: Nem csak ezer szerzetest, de a mult, jelen és jövő Buddháit és a tiz világtáj minden Bodhisattváját.

Genro: Szerencse hogy Pai-chang korsót választott; azt a szerzetes fölrughatta. Ha azonban a déli hegységre mutatok: - "Nevén nem nevezhetitek, de hogyan nevezhetnétek?" Ha azt mondjátok, hogy facipőnek nem mondható, ugy nem vagytok különbek az elöljárónál. Fölrugni viszont nem vagytok képesek.

Fugai: Ütést mérnék a mesterre.

Genro: Emeld a korsót és mérjed: kicsi-e, nagy-e?

/Fugai: Mi ez? Mérhetetlen! Sem kicsi, sem nagy./

Mutasd tartalmát, mivel minden mértéket fölülmul.

/Fugai: Hiszen erről beszéltem/

Lám: mire képes egy láb!

Egy rugás, és Kuei-shan a kolostor alapitója.

/Fugai: E láb örölje porrá az ürességet./

75. A MEDITÁLÓ SZERZETES

A könyvtáros egy szerzetesre lett figyelmes aki már hosszu ideje meditációba merülten ült a könyvtárban.

Fugai: Hát nem szerzetes?

A könyvtáros: - "Miért nem tanulmányozod a Sūtrákat?"

Fugai: Megkérdezném a szerzeteset - 'Kényelmesen ülsz, nem választottál rossz helyet?' És a könyvtárostól ezt kérdezném: 'Melyik sūtrára gondolsz?'

A szerzetes: - "Nem tudok olvasni."

Fugai: Szeretetre méltó irástudatlan!

A könyvtáros: - "Fordulj valakihez aki ért hozzá."

Fugai: Itt melléfogtál.

A szerzetes fölemelkedett és megkérdezte: - "Mi ez?"

Fugai: Vigyázat, méreg!

A könyvtáros hallgatott.

Fugai: Hüséges utánzás.

Genro: A szerzetes áll, a könyvtáros néma. Nem-e jól megirt sūtrák? Még fény sem szükséges elolvasásukhoz.

/Fugai: Elég e fény a sötétség földeritésére./

Minden betüre elegendő fény hull.

/Forditás nem létezik./

Állni, és egyetlen könyvet sem érinteni.

/Minek olyasmi után nyulni, amit már birtokolunk?/

Ötezer sūtra olvasható el a fölvillanó fényben.

/És mi a helyzet ama sūtrával, amelyet senki nem tud elolvasni? Mesteremnek sok időre volt szüksége e kommentárhoz./

76. TI-TS'ANG RÓZSÁJA

Ti-ts'ang és két idősebb szerzetese, Chang-ch'ing és Pao-fu kirándultak, hogy egy ernyőre festett rózsát a természetben is megtekintsenek.

Fugai: Jól tennétek ha szemeitekből kitörölnétek a homokot.

Pao-fu: - "Mily csodaszép rózsa!"
Fugai: Megtéveszthet a látszat.

Chang-ch'ing: - "Ne bizzatok szemeitekben!"
Fugai: Én ugy vélem, ne bizzatok füleitekben.

Ti-ts'ang: - "Nagy kár! A kép tönkrement!"
Fugai: A száj a forrása minden rossznak!

Genro: Pao-fu élvezte a szép kép látványát. Chang-ch'ing nem élt az alkalommal és mással foglalkozott. Ti-ts'ang Pao-fu véleményéhez csatlakozik-e, vagy Chang-ch'inget birálja?

/Fugai: A kép restaurálásra szorul./

A kiteritett szinpompás brokát rejtett illata szerteterjed.
/Csipős szag nem kellemes./
Méhek és pillangók boldogan röpködnek a virág körül.
/Rovarok is élnek az emberek körül és ezeket is csalogatják a virágok./
A háromszerzetes a valódi vagy a festett virágról beszél?
/Figyelmezz a jelre: Érinteni tilos!/

77. TUNG-SHAN TANÁCSA

Tung-shan: - "Tudjátok-e, hogy létezik egy magasabbrendü buddhizmus?"

/Fugai: A magasabbrendü tudás áhitása visszaesést eredményezhet./

Egy szerzetes ezt kérdezte: - "Mi a magasabbrendü buddhizmus?"

/Fugai: E szerzetest a Buddha és a patriarchák félrevezették./

Tung-shan: - "Nem a Buddha."

/Fugai: Lóhus kimérése 'elsőosztályu marhahus' cimkével!/

Nyogen: Tung-shan a kezdőket kivánta ösztökélni, de a kérdésre kénytelen volt ezt felelni: "nem a Buddha". Szavaival a megvilágosodásra célzott, nem a világtanitóra.

Genro: Tung-shan jóságos nagyapa, aki nem érzi méltóságán alulinak hogy unokáival játsszék.

Tung-shan zenjének disze az elmélyedés,
/Fugai: Értéktelen/
mellyel az embereket, bár szándék nélkül,
de félrevezeti.
/Nagyon öreg már/
Az árnyék az üveg hajlatán
/Jó tudni, hogy ott árnyék van/
a borivót megmérgezi.
/Magunk miatt kell szégyenkeznünk./

78. YÜN-CHÜ ALSÓRUHÁKAT AJÁNDÉKOZ

Yün-chü, egy nagy kolostor mestere, egy a templom közelében magányosan elő szerzetesnek alsóruhákat küldött. Arról értesült ugyanis, hogy a szerzetes órákat tölt elmélyedésben, és közben lábai ruhátlanok.

Fugai: Jótétemény! Az alsóruhák valószinüleg Bodhidharmától származtak.

Nyogen: Midőn a szerzetesi életre készültem, magam is magányos kunyhóba vágytam és nem gazdag kolostorba.

A szerzetes visszautasitotta az adományt: - "Alsóruhám velem született."

Fugai: Derék szerzetes! Ha b.toklod néked adom, ha nem birod elveszem tőled.

Yün-chü érdeklődött: - "Mit viseltél születésed előtt?"

Fugai: Yün-chü uj ruhákat küld.

A szerzetes nem tudott a kérdésre válaszolni.

Fugai: Hol vannak a lábaid?

A szerzetes halála után, a hamvasztást követően sarirára leltek. A mester igy szólt: - "Nyolcvannégy lapátnyi sarira nem ér föl ama válasszal amellyel adósom maradt."

Fugai: Igazi mestert nem lehet megtéveszteni.

Genro: Nyolcvannégy lapátnyi sarira
/Fugai: ez rossz szagu/
nem több, mint ama szó, amely
a mindenséget áthatja.
/A nyugati család a keleti gyászolóknak
részvétét fejezi ki/

79. TÉ-SHAN UTOLSÓ MAGYARÁZATA

Hsüeh-féng kérdezte Té-shangtól: - "Megkapom-e én is az utolsó magyarázatot, amelyben a régi patriarchák is részesültek?"
Fugai: Kleptomániára hajlamos.

Té-shan rávert botjával: - "miről beszélsz?"
Fugai: Mint egy jóságos öreganyó!

Hsüeh-féng nem értvén Té-shangot, másnap ujra föltette a kér - dést.
Fugai: Egy fej nem elegendő?

Té-shan igy válaszolt: - "A zen nem rendelkezik szavakkal és nincs mit adnia."
Fugai: Szegényes megállapitás!

Yen-t'ou értesülvén a párbeszédről, igy vélekedett: - Té-shan gerince vasból van, de szelid szavai megrontják a zent."
Fugai: Egyik furulyázik, a másik táncol.

Genro: Sárkányfej és kigyófarok!
/Fugai: Minő szörnyeteg!/
Játéka láttán elhallgat
a siró gyermek.
/Kiváló játék./
Yen-t'ou szemtanukként szólt.
/Szemlélő aki látni képes./
Mindent a Dharma dicsőségére!
/Csupán a kamat egyenlittetett ki./

80. PA-CHIAO NEM TANIT

Egy szerzetes kérdezte Pa-chiaótól: - "Aki nem törődik születés-sel és halállal, nem törekszik a Nirvāna felé, tanitanád az ilyen em-bert?"

Fugai: Miről beszélsz?

Pa-chiao: - "Nem tanitanám."

Fugai: Jó tanitó nem pazarolja szavait.

A szerzetes: - "Miért nem tanitanád?"

Fugai: Miről beszélsz?

Pa-chiao: - "Ez az öreg szerzetes ismeri a jót és a rosszat."

Fugai: A vén fickó megnémult.

T'ien-t'ung később a föntiekről igy vélekedett: - "Pa-chiao bár tudja mi jó és mi rossz, de nem veheti el egy paraszt ökrét, vagy é-hes ember étkét. Ha hozzám intézne ily kérdést egy szerzetes, rá-vernék. Miért? Mivel kezdettől fogva nem törődöm jóval és rosszal."

Fugai: A fazék feketének mondja az üstöt.

Genro: Sok gyógyszer létezik a betegségek ellen.
/Fugai: Tolvajok béke idején!/
Ejtsd fogságba, de ne verd bilincsbe.
/Hős háboru idején!/
Harcászat, gyógyászat megtanulható.
/A menny nem kiván ily müvészetet./
Tavasszal orchideák, ősszel krizantémok.
/Tul sok virág megfojtja a kertet./

81. KAO-T'ING MEGÜT EGY SZERZETEST

Szerzetes érkezett Chia-shantól és meghajlással köszöntötte Kao-t'inget.
Fugai: Mit cselekszel?

Kao-t'ing megütötte a szerzetest.
Fugai: Eleven koan.

A szerzetes: - "Hozzád jöttem, meghajlással köszöntöttelek, miért ütöttél meg?"
Fugai: Mit beszélsz? Miért nem hajolsz meg ujra?

Kao-t'ing másodszor is megütötte a szerzetest és kiüzte a kolostorból.
Fugai: A szinaranynak aranyos a fénye.

A szerzetes visszatért Chia-shanhoz és elbeszélte a történteket.
Fugai: Jó ha van, aki meghallgat.

Chia-shan igy szólt: - "Érted, vagy nem érted?"
Fugai: Mit kezdjünk egy döglött kigyóval?

A szerzetes: - "Nem értem."
Fugai: Értelmes válasz, de nem tőled származik.

Chia-shan: - "Szerencsére nem érted. Ha értenéd én volnák az ostoba."
Fugai: Kao-t'ing cselekedetének megfelelő kontraszt.

Genro: A szerzetes meghajlik, Kao-t'ing üt.
/Fugai: Te nem ütöttél volna?/
Uj etikett a kolostorban.
/Konvencióktól mentes./

Chia-shan ajka néma
/Kétszeres kárpótlás/
és a Dharma kereke is
összetört.

82. YEN-T'OU FEJSZÉJE

Té-shan, Yen-t'ou mestere igy szólt: - "Két szerzetes már régóta tartózkodik kolostoromban, menj és vizsgáztasd őket.
Fugai: Miért nem mé-sz magad?

Yen-t'ou fejszét ragadott és belépett a kunyhóba, ahol mély elmélkedés közben találta a szerzeteseket.
Fugai: Jól megdörzsölted szemeidet?

Yen-t'ou megemelve a fejszét igy szólt: - "Ha beszéltek a zenről levágom fejeteket, de ha hallgattok akkor is lenyakazlak titeket."
Fugai: Hullám szél nélkül.

A két szerzetes folytatta a meditációt.
Fugai: Buddha-szobrok.

Yen-t'ou: - "Igazi zen-tanitványok vagytok."
Fugai: Önmagát vásárolja meg, önmagát adja el.

Visszatért Té-shanhoz és elmondta a történeteket.
Fugai: Legyőzött tábornok ne beszéljen stratégiáról.

Té-shan: - "Álláspontod értem, de hogy áll a dolog a másik oldalon?"
Fugai: Milyen másik oldal?

Yen-t'ou: - "Tung-shan elfogadja, Té-shan nem vállalja."
Fugai: Menj moszkitók közé, ha nem kedveled a legyeket.

Genro: Két vasrács zárja a bejáratot,
/Fugai: Miként nyitható?/
a nyilvessző áthatol közöttük.
/Ez a nyil nem elég erős./

Kár vitázni Té-shan módszere felől,
/Szót vesztegetni is hiábavaló volna/
hiszen beletörődött vereségébe.
/Olykor az öleb is harap./

83. YANG-SHAN VONALAT HUZ A LEVEGŐBE

Kuei-shan igy szólt tanitványához: - "Egész napon át a zenről beszéltünk..."

Fugai: Nyelvetek van?

... és mi volt az eredmény?"

Fugai: Üres szavak.

Yang-shan vonalat huzott a levegőbe.

Fugai: Mire e fáradozás?

Kuei-shan: - "Jó hogy vélem van dolgod, mást félrevezettél volna."

Fugai: A tanitó elveszitette a játszmát.

Genro: Sokfajta samani létezik és sok a buddhista előirás. De valamennyi bennefoglaltatik Yang-shan vonalában.

Fugai: Gyönge utánzó.

Genro: E két szerzetes nagyobb csodát mivel
mint Moggallanó.
/Fugai: Szemfényvesztés!/
Egész napon át tombol az ármányos csata.
/Harctér egy tü hegyén./
Végül is mire jutottak?
/ Se szó se gondolat./
Egy ujj lyukat fur az ürességbe.
/Ügyetlenség. A felhők eltünnek,
az égbolt határtalan./

84. CH'IEN-FÉNG UTJA

Egy szerzetes kérdezte Ch'ien-féngtől: - "A Nirvānához az egyik ut a Buddha-birodalom tiz világtája felé vezet. De hol kezdődik ez az ut?" Ch'ien-féng vizszintes vonalat huzott a levegőbe: - "Itt."
Fugai: Fehér felhő árnyékolja be az utat.

A szerzetes a kérdést Yün-ménnek is föltette.
Fugai: Ismét eltévedtél?

Yün-mén megemelte legyezőjét: - "E legyező fölröppen a Harmincharmadik mennybe és a legfelső istenség orrára koppint. Azután alászáll a Keleti Óceánba és eltalálja a szent pontyot. A ponty sár - kánnyá változik és vizözönt támaszt."
Fugai: A fecsegő derült égben vihart kavart.

Nyogen: A mikroszkópban is látható a Buddha-birodalom. Elindulhatunk az amőba utján is. A kérdésre ezt felelném: - "Figyelj."

Genro: Száz virág követi az első bimbót,
/Fugai: Kinek virulnak?/
tarkán virul a kert és a rét,
/rendezzünk mulatságot/
barátságosan dalol a keleti szél.
/Ne feledd az évszaknélküli évszakot./
Tavaszi ruhában pompáznak az ágak.
/Ilyen a tündérek országa./

85. HSÜAN-SHA VASBÁRKÁJA

Akkortájt midőn Hsüan-sha, Hsüeh-féng tanitványa volt, egy Kuang nevü szerzetes igy szólt hozzá: - "Ha a zen ösvényén bármit elérsz, én vasbárkát épitek és bejárom a tengereket."
Fugai: Ésszerü megállapitás.

Amidőn Hsüan-sha mester lett, Kuang az ő tanitványaként élt a kolostorban. Hsüan-sha: - "Elkészült a vasbárka?"
Fugai: Megkisérelnéd elsülyesztését?

Kuang nem válaszolt.
Fugai: A bárka nem sülyed.

Genro: Kuang helyében ezt kérdeztem volna: - "Elértél valamit a zen ösvényén?"
Fugai: Ha! Ha!

Genro: A Vasbárka a tengerbe fagyott.
/Fugai: E bárkával elvitorláznék./
A mult koanja megoldatott.
/Élj a jelenben./
Kuang szótlan volt - ne kérdezd:
/Mi mást tehetne?/
Hsüan-sha, elérted-e?
/Ta-hui mondotta: - "Tizennyolcszor célbaérve kivirul a fölismerés."/

86. YANG-SHAN MEDITÁL

Egy szerzetes a meditációba merült Yang-shan mellé állt.
Fugai: Ily cselvetés nem jár eredménnyel.

Yang-shan kört rajzolt a porba, alája irta a viz jelét és tekintett a szerzetesre.
Fugai: Milyen varázsformula lehet ez?

A szerzetes nem szól.
Fugai: A futó elbukik.

Nyogen: Én fölzavartam volna Yang-shangot és igy kiáltok: - "Hullámok! Hullámok!"

Genro: A viz jele nem oltja a szomjuságot,
/Fugai: Én nagy hullámokat látok./
festett rizs éhséget nem csillapit.
/Dusan rakott tál áll előttem/
Yang-shan érdemet nem szerzett.
/Ez az igazi zen./
Botot érdemelne a mester?
/Késő. A bot eltörött./

87. CH'AN-YÜEH CSETTINT UJJÁVAL

Ch'an-yüeh verse:

Zen-tanitványok ha találkoznak,
csettintenek ujjaikkal.

Fugai: Ezt jegyezd meg magadnak.

Csak kevesen tudják: ez mit jelent.

Fugai: Karddal vágják ki nyelvét - tudod-e.

Ta-sui ismerte a verset, és ezt kérdezte szerzőjétől: - "Mit jelent?"

Fugai: A nyulat követi az ölyv.

Ch'an-yüeh nem válaszolt.

Fugai: Sejtettem hogy nem tudja.

Nyogen: Fugen és Genro koant látnak a versben - a költő kárá-

Genro: Egyetlen csettintést elbirálni nehéz.
/Fugai: Vágd le az ujjad./
Nem csettinthet ha nincs száztíz
erőd mögötte.
/Maitreyára várnál?/
A papucsárus nyomorék vénasszonyt
kérdezném:
/Nem érzi idegen láb fájdalmát./
- "Miért jársz mezitláb a fővárosban?"
/Nehéz saját hátunkat megmosni./

88. YÜEH-SHAN ÉS A TÓ

Yüeh-shan kérdezte egy érkező szerzetestől: - "Honnét jössz?"
Fugai: Kedvedre az atmoszféra?

A szerzetes: - "A Déli tótól."
Fugai: Pillants a tóra.

Yüeh-shan: - "Teli van-e vizzel a tó?"
Fugai: Egyre a tó érdekel?

A szerzetes: - "Még nem."
Fugai: A tóra pillantott.

Yüeh-shan: - "Bőven hullott az eső, miért nem magasabb a vízállás?"
Fugai: Yüeh-shan ösztökélte a szerzetest - valóban lássa a tavat.

A szerzetes nem válaszolt.
Fugai: Talán megfulladt...

Genro: Én ezt feleltem volna: - "Megvárom mig megjavitod a tó fenekét."
Fugai: Szerencsére a szerzetes hallgatott.

Genro: A karma fonala mindeneken áthatol.
/Fugai: Minden alkalmazható koanként./
Az elismerés akadály lehet.
/Mélyebbre nézz és nincs akadály./
A szerzetes a tó felől érdeklődött.
/Rajta, ugorj bele!/
Csalóka a mennybe vezető ösvény.
/Hol rejtőzöl?/

89. HSÜEH-FÉNG FALABDÁJA

Hsüeh-féng tanitás közben emelvényéről egy falabdát guritott le.

Fugai: Görbe uborka.

Hsüan-sha a labda után futott és visszavitte.

Fugai: Kerek dinnye.

Hsüeh-féng elkezdte, Hsüan-sha befejezte. Egyikük csak elkezdte, a másik csak befejezte. Mindkettő tökéletlen. Melyik a helyes ut?

Nyogen: Egyik sem.

Fugai: A bambuszligetben zöld a patak; a virágok között járó szellő illatos.

Genro: Ragadd meg vagy engedd el.
/Fugai: Nem több, nem kevesebb./
Mester és tanitvány
ellentmondanak egymásnak.
/Igazi egyenranguság./
Zen-tanitványok szerte e világon,
/Zen-tanitvány nem tanul./
ne legyen példátok e koan.
/Valóban szép hasonlat./

90. A TÖRÖTT TÁLCA

'Gazdag Föld' nevü kunyhójában élt harminc éven át egy szerzetes.
Fugai: Tán nem tudta, hogyan költözhetnék el.

Egyetlen agyagtálcája volt.
Fugai: Nem mindig értékesek a drága holmik.

Tanitványa véletlenül eltörte a tálcát.
Fugai: Igazi kincs, ha széttörik mutatkozik becsesnek.

A mester kérte tanitványát, kárpótolná egy másikkal.
Fugai: Mit kezdenél egy másikkal?

De akárhányszor hozott uj tálcát a tanitvány, a mester e szavakkal hajitotta el: - "Nem jó, add vissza a régit."
Fugai: Nevethetnékem van.

Nyogen: Az ismeretlen szerzetes szavai figyelemre méltóak.

Genro: Én ezt feleltem volna: - "Várj amig a nap nyugaton kél!"
Fugai: Születésem előtt fogom megkeresni.

Genro: Eltört.
/Fugai: A tálca ép./
Fuss utánna.
/A kardot elnyelte a viz./
A tanitvány nem érti.
/Minden bizonnyal visszakapja./
Nevezd a vasüstöt harangnak.
/A földet nevezd mennynek -
mi helytelen van ebben?/

91. FA-YEN VIZCSEPPJEI

Egy szerzetes kérdezte Fa-yentől: - "Micsoda a Hatodik Patriarcha Völgye forrásának egy vizcseppje?"
Fugai: Fröcskölj tintát valaki arcába.

Fa-yen: - "Egy csepp víz a Hatodik Patriarcha Völgye forrásából."
Fugai: Mérget nyujt ellenméregként.

Genro: Fa-yen nem tür alkudozást.
Fugai: Nincs szó szabott árról.

Genro: E forrás csöppnyi vize
/Fugai: Beszennyezte a Sárga Folyót./
veszedelmes méreg...
/Aki megissza, meghal!/
Ne állitsd, hogy ismersz
hideget, meleget.
/Ki ismeri az izét?/
Kérdem: hányan ihatják?
/Én megittam./

92. TS'AO-SHAN NÉGYSZERES TILALMA

Ts'ao-shan: - "Ne kövesd a szellem röptét."
Fugai: Kedvelitek a nomádokat?

- "Ne ruházkodj születésed előtt."
Fugai: Szerencsét hozó a meztelenség?
Nyogen: Tokuyas, a táncosnő selyemköntöst viselt a tánchoz; báját a köntös rejti.

- "Ne hidd, hogy a pillanat örök."
Fugai: Mutasd az arcod.
Nyogen: Nem tetszik ez az arc.

- "Ne szólj születésed előtt."
Fugai: Betük hiányában is olvasni kellene az embereknek.
Nyogen: Tizezer írásjelet ismerek, de nem zavarnak az olvasásban

Genro: Ts'ao-shan szavai értelmében kérdem:
/Fugai: Rajta! Válaszolni akarok./
- "Először: Mehetsz ahová akarsz, de hová vezet a madár utja?"
/Keletre, nyugatra?/
- "Másodszor: Öltözködj kedved szerint, de mit viseltél születésed előtt?"
/Civilizált ember nem futkos meztelenül./
- "Harmadszor: Mondhatsz bármit, de mi a jelen?"
Nyogen: Fugai észrevételét nem közlöm, de helyébe ezt mondom:
- "A kérdés jó, de megválaszolhatatlan."

- "Negyedszer: Nyilatkozz bármiről, de hol voltál születésed előtt?"
/Fugai: A bűvész imseri a trükköt./

Genro: Ts'ao-shan gyógyszere borsos.
/Fugai: Jobb mint a méz./
Ölni akar.
/Ha mindenkit megölt, következik az élő ember./
A hosszu kard csillog.
/A Buddha és a patriarchák megrémülnek./
A kard minden csapással élesebb lesz.
/Csak meg ne vágd magad!/

93. TÉ-SHAN OROSZLÁNJA

A kertben munkálkodva, Té-shan közeledő szerzetesre lett figyelmes. Bezárta a kaput.
Fugai: A tárgyalás befejeztetett.

A szerzetes kopogtatott.
Fugai: A cselekmény késedelmet szenved.

Té-shan: - "Ki az?"
Fugai: Egy szörny.

- "Oroszlánkölyök" - hangzott a válasz.
Fugai: Rókalyukba indulsz?

Té-shan kaput nyitott.
Fugai: Fejét az oroszlán torkába dugta.

A vendég meghajtotta magát.
Fugai: Szőrzete nem hasonlitott az oroszlán sörényéhez.

Té-shan a hátára ugorva lenyomta, és igy szólt: - "Te ördög! Hol jártál?"
Fugai: Igy kell az oroszlánkölyket nevelni.

Genro: Oroszlánnak vallja magát és oroszlánszeliditőt keres föl.
/Fugai: Oroszlánként üvöltve./
A hang megremegteti a kolostort.
/Hegy és völgy visszhangzik./
Az oroszlán szamárrá változott,
/Tanuljon alázatot./
legyőzetett, mielőtt támadhatott volna.
/Mennydörgést nem követ eső./

94. EGYEDÜL ÉLNI

Yün-shütől kérdezték: - "Miképpen élhetnék egyedül egy hegy csucsán?"

Fugai: Felhőben tévelyegsz.

Yün-chü: - "Miért hagyod el völgybéli zen-dódat, miért kapaszkodsz a hegyre?"

Fugai: Kisértetekkel nem bánunk igy.

Genro: Yün-chü a szerzetest szakadék
peremére taszitotta,
/Fugai: Magas, mély, nem létezik./
majd lelökte,
/Örök élettel ajándékozta meg./
oda, hol örökké maradnia kell.
/Nincs bejárat, nincs kijárat./
Más mesterek módszereinél, jobb az övé.
/Hálát érdemel./

95. LIN-CHI IGAZI SZEME

Ma-ku kérdé Lin-chitől: - "Ezerkaru Avalokiteshvarának kezein ezer a szem - melyik az igazi?"

Fugai: Melyik n e m az igazi?

Lin-chi: - "Ezerkaru Avalokiteshvarának kezein ezer a szem - melyik az igazi? Felelj! Gyorsan!"

Fugai: Az ellenfél tulajdon fegyverével győzetett le.

Ma-ku letaszitotta Lin-chit ülőhelyéről és maga foglalta el helyét.

Fugai: Üstökös érkezett más égitest közelébe.

Lin-chi: - "Miért?"

Fugai: A hadsereg parancsra visszavonul.

Lin-chi "Katz!" kiáltással lökte le Ma-kut üléséről.

Fugai: Szunnyadó sárkány.

Nyogen: Ragadd meg az ellenfél dárdáját és azzal támadj.

Ma-ku szótlanul eltávozott.

Fugai: Két tábornok megérti egymást.

96. YEN-T'OU HÁROM VILÁGA

Yen-t'outól kérdezték: - "Ha a Három Világ fenyeget - mit tegyek?" /: A vágy-, formák- és formát-nélkülöző világ./
Fugai: Hordozd vállaidon.

Yen-t'ou: - "Ülj le."
Fugai: Más terhet raktál rá.

- "Nem értem" - szólt a szerzetes.
Fugai: Nem veszed észre, hogy elcsusztál?

Yen-t'ou: -"Kapd föl a hegyet, hozd ide, akkor megmondom."
Fugai: Ha magad Buddhává teszed, ugy tégy azzá másokat is.

Genro: Három világ egymás tetején;
/Fugai: A hullámok megtörnek a mennyben./
párnáján ül a zen-szerzetes.
/Dobd el a párnát!/
Yen-t'ou szóra nyitotta száját:
/A választól cseng a fülem./
- "Kapd föl a hegyet, hozd ide."
/Éjszaka valaki ellopta./

97. A BUDDHA TESTE

Mikor a Buddha a Nirvāṇa-sūtrát magyarázta...

Fugai: Valami hiányzik. Hol voltál azelőtt? Mindig egy helyen tartózkodtál?

kezeivel megdörzsölte mellét és igy szólt: - "Nézzétek meg figyelmesen aranyszinü testemet, különben később bánkódhatnátok."

Nyogen: A Buddha a Parinirvāṇába készül belépni; megjegyzése erre utal.

Fugai: Hess te róka! Sokakat becsaptál és most megkisérled tévedéseidet jóvá-tenni.

Nyogen: Mondtam - figyelned kellene.

- "Ha azt mondjátok:'A Buddha betér a Parinirvāṇába' - ugy nem vagytok tanitványaim."

Fugai: Én kiáltom: - "A Buddha betér a Parinirvāṇába!"

- "Ha azt mondjátok: 'A Buddha nem tér be a Parinirvāṇába - ugy nem vagytok tanitványaim."

Fugai: Én kiáltom: "A Buddha nem tér be a Parinirvāṇába!"

Genro: Az öreg mester a nagy ut előtt
igen elfoglalt volt.
/Fugai: Miért nem készültetek jóelőre?/
Megmutatta aranyló testét,
/Vak aki látja./
elnémitva tanitványait.
/Soha nem volt mit mondani./
Családi viszály tartassék titokban.
/Mielőtt lopnál, dugd be füled./

98. HSIU-CHING MÓDSZERE

Hsiu-ching a Ló-pu kolostor gondnoka volt.
Fugai: Felelősségteljes állás.

Egyszer kalapácsával kopogtatva, igy szólt: - "A párnákon ülő szerzetesek fele mezei munkára indul, a többiek fáért mennek a hegyekbe."
Fugai: Tábornok parancsol katonáinak.

- "Mitévő legyen Mañjushrī?" - kérdezte a szerzetesek előljárója.
Fugai: Igazi előljáró.

Hsiu-ching: - "Utasitásaim csak a szerzetesekre vonatkoznak, Mañjushrīval nincs dolgom."

Nyogen: A Gyémánt-sūtrában olvashatjuk: - "Subhuti, ha valaki azt állitaná, hogy a Tathāgata érkezik, vagy távozik, ül vagy fekszik, ugy tanitásom lényegét nem érti."

99. TA-T'IEN KORA

Ta-t'ientől a számüzött Han-t'ui-chih kérdé: - "Hány éves vagy?"
Fugai: Veled nem egykoru.

Ta-t'ien kezét nyujtva válaszolta: - "Érted?" - s mutatá olvasóját.
Fugai: Lommal bibelődsz.

- "Nem értem."
Fugai: Nem tudod mire való az imafüzér?

Ta-t'ien: - "Nappal is, éjjel is 108 golyó."
Fugai: Kiválló módszer.

Han-t'ui-chih elégedetlenül távozott.
Fugai: Szeget vernél az égboltozatba?

Odahaza kérdé felesége: - "Miért vagy gondban?"
Fugai: Nem probléma egy asszony számára,

A tudós elbeszélte a történteket.
Fugai: Mire jó ez?

- "Menj vissza a kolostorba és kérdezz ujra" - ajánlotta az asszony.
Fugai: Szerencsére volt 'jobbik fele'.

Reggel a kapuban találkozott az előljáróval.
Fugai: Balszerencse kiséri.

- "Mi járatban vagy?" - kérdezte az előljáró.
Fugai: Miért?

Han-t'ui-chih: - "Kérdeznék valamit mesteredtől."
Fugai: Tudod-e, hol van?

- "Miről van szó" - érdeklődött az előljáró. A tudós elismételte a történteket.
Fugai: A mester ilyesmit nem mondott.

- "Miért nem engem kérdezel" - vélte az előljáró.
Fugai: Törtető!

Han-t'ui-chih: - "Nappal is, éjjel is 108 golyó?"
Fugai: Fordulj az I-chinghez.

Az előljáró háromszor megcsikorgatta fogait.
Fugai: Zavart keltesz.

Han-t'ui-chih végre Ta-t'ien elé jutva megismételte a kérdést.
A mester háromszor megcsikorgatta fogait.
Fugai: Ne képzeld hogy zenről van szó.

- "Nem értem" - mondá a konfuciánus - "minden buddhizmus azonos."
Fugai: Egyetlen hold másképp világit meg hegyet és völgyet.

- "Ezt nem te mondod" - vágott vissza Ta-t'ien.
Fugai: Kész volnál vért ontani?

Han-t'ui-chih: - "De mennyire! Az előljárótól ugyanezt a választ kaptam."
Fugai: Ilyesmi soha nem történt.

Ta-t'ien hivatta az előljárót: - "Azt hallom fölvilágositottad a buddhizmus felől. Igaz ez?"
Fugai: A harc elkezdődik.

- "Igaz."
Fugai: Együgyü. Képtelen védekezni.

Ta-t'ien ütlegek kiséretében kiüzte a kolostorból az előljá
Fugai: Wong gyilkol, Wangot akasztják.

Genro: Nappal és éjjel: egyszáz és nyolc...
/Fugai: Végződik és kezdődik./
mit jelenthet?
/Hiszen látható./
Fogcsikorgatásra kiüzetés következik.
/Alkalom kinálkozott./
Északi fa délen másképpen virágzik.
/Másfajta föld./
A könyvtáros kételyei sokasodnak,
/Nem tiszta a tükör./
most már tudja, hogy nem oly egyszerü
a Buddha hamvait kezelni.
/Azt hitte behozatal, pedig kinai áru./

100. KUEI-SHAN TIZ NÉGYZETLÁBJA

Kuei-shan szobája falán e vers olvasható:

Kuei-shan tiz négyzetlábja
/Fugai: Mikor épült?/
meredek, nehéz megmászni.
/Siknak látom./
De ha belépsz
/Légy óvatos/
tábornok válik belőled.
/Létezik egy másik tábornok is./

Yün-féng véleménye: - "Kuei-shan igazi zen-mester."
Fugai: Badarság!

Egy szerzetes kérdé Yün-féngtől: - "Te milyen verset irnál a szobádról?"
Fugai: Jó kérdés.

Yün-féng válaszul megmutatta versét:
/Fugai: Utánzó./

Ts'ui-yen tiz négyzetlábja
ajtóval nem rendelkezik.
/Fugai: Nehéz belépni./
Aki belép, nyomban
/Kard élén táncol./
Ts'ui-yent pillantja meg.
/Korcsolyapálya./

A szerzetes tisztelettel meghajolt.
Fugai: Mit mondhatott volna?

Yün-féng: - "És megpillantottad Ts'ui-yent?"
Fugai: Mindenütt szögesdrót.

A szerzetes habozott.
Fugai: Mondtam, hogy nem tud belépni.

Yün-féng légyhajtójával a szerzetes szájára ütött.
Fugai: Az ajtó kitárult.

Genro: Kuei-shan szobája nehezen látható, de oda belépni könnyü. Ts'ui-yen szobája könnyen látható, de oda belépni nehéz. Az én szobám falán is van vers:

Üresség ez, se belseje, se külseje.
Kérdem: ha nincs külső se belső -
hogyan lehet belépni?

Fugai: Nem lépném át e küszöböt.

Genro: Meredek szirt is támaszt nyujthat,
/Fugai: Van egy kis hely./
a sikság tigriscsapdát rejt.
/Félreeső hely./
Kolostorok a helyi szokásoknak
megfelelően épülnek.
/Balgaságokat kell elkövetni,
mások megmentése érdekében./
Napjainkban is világitanak
aranyló testek.
/Végtelen fáradozás -
nemzedékről nemzedékre./